

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 3. Брой 16. Декември 2000 година Безплатен
екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

“Бюлетина” и предизвикателствата на демокрацията

Драги читатели, ето ни отново с нашия и ваш “Бюлетин”. Той е като птицата феникс – за трети път възкръсва из пепелта. Както си спомняте, той се роди заедно с КИЦ “Цариброд”, в самия разцвет на диктатурата на Милошевич, в един много скромен външен вид. Тогава на мнозина им изглеждаше налудничаво, че само с една пишуща машина и един топ хартия може да се прави списание, но ние решихме да опитаме по принципа: “да правим каквото можем, пък да става каквото ще”.

Бяхме стигнали до 11 брой когато започнаха НАТО бомбардировките. В такава ситуация, когато разни накокошинени журналисти и политици кудкудякаха по държавната телевизия и другите медии срещу целия свят, а всяка проява на разум и критична мисъл се заклеяваше като държавна измяна, ние решихме да спрем “Бюлетина”. Щеше да бъде безразсъдно ако бяхме продължили да пишем това което мислим, и лицемерно ако бяхме почнали да пишем против уверенията си.

Когато след бомбардировките КИЦ “Цариброд” отново заработи, действащият “Шешелъв” закон за информирането вече бе унищожил свободния печат в Сърбия. Съдиите за нарушения, по съкратена процедура, съвсем по говедарски, налагаха баснословни глоби и унищожаваша финансовата и материалната база на свободния печат. В такава ситуация ние имахме само две възможности.

Едната бе да регистрираме нашия “Бюлетин” при Министерството на информацията, и вече в следващия брой да рискуваме съдията за нарушения да ни наложи глоба от 800 000 динара / по тогавашния курс това бяха около 60 000 ДМ/, с което фактически щяхме да закрием КИЦ “Цариброд”. Това беше тъй желаната мечта на босилеградските СПС и ЮЛ чорбаджии.

Другата възможност бе да продължим да издаваме “Бюлетина” докато не получим писмено предупреждение от Министерството за информацията. Избрахме втория вариант защото той носеше по-малко рискове. Така излязоха още три броя, но ние ясно си давахме сметка, че “Бюлетина” при тая власт няма да издържи. Просто не можеше да просъществува списание с такава либерална концепция когато цяла Сърбия, и особено Босилеград, трепереше от престъпност, грабеж, полицейщина, насилие и едноумие. Общинската СПС камарила в Босилеград с подкрепата на няколко Де-Бе ченгета, здравата работеше срещу нас, като че ли само ние бяхме виновни за всички проблеми не само в общината, но и в цяла Сърбия.

И така, при посещението на една госпожа зам. министър от Министерството на информацията в Босилеград, след един продължителен запой и съответното “конструктивно клепане” зад затворени врати в общината, от Министерството на информацията пристигна писмена заповед да спрем “Бюлетина” и да го регистрираме. Веднага задвижихме процедурата за регистрация, наскоро получихме и разрешението. Прочетохме го, и си го сложихме в чекмеджето. Беше ни ясно, че се касае за капан. Искаха да ни подведат да започнем да пишем, за да заведат дело срещу нас и с баснословни глоби да разорат КИЦ “Цариброд”.

Беше безсмислено при такъв закон нашия “Бюлетин” да започне да излиза със същата концепция. Тоя закон искаше от нас да се свиваме и да коленичим пред ония които доведоха до всеобща катастрофа нашето малцинство. Това ние не можехме да го направим. Имаше други които това нещо го правеха охотно и без угризение на съвестта. “Братство”, “радио Цариброд”, “радио Босилеград” и тем подобни СПС креатури послушно джавкаха срещу нас отбранявайки по тоя начин големите чорбаджии и разчиствайки им пътя за неограничена власт.

Нямахме избор и спряхме “Бюлетина”, убедени че диктатурата на Милошевич скоро ще рухне под собствената си тежест. И въпреки това, нашите преследвачи не спряха да ни гонят. Последва още един акт за нарушение срещу редакторите на “Бюлетина”. Тоя който го беше повдигнал очевидно беше скаран с правото, но в тая страна всичко е възможно. Във всеки случай ангажирахме адвоката Арсо Тодоров и след неговата интервенция правосъдието си замълча.

Днес, когато Сърбия поема своя тежък път по демокрацията нашия “Бюлетин” отново излиза на сцената с една единствена цел: да работи за възстановяване на нашата национална и културна идентичност, да защитава правата и интересите на българското малцинство и да утвърждава ценностите и принципите на демократичното общество. Българското малцинство само в свободни, демократични условия може да дефинира и реализира своята политическа воля. Не бива обаче да изпадаме в еуфория.

Пред нас стои дълъг период на изграждане на правова държава, на демократични институции и на демократичен начин на мислене и поведение. Едвам когато това поне отчасти бъде постигнато, ние ще можем да поставим нашите искания пред държавата. И те ще бъдат истинско предизвикателство и проверка за сръбската демокрация.

Дотогава, пак с демократични средства, ще трябва да се преборим със собствените си хамелеони и тънки сметкаджии, които в последния момент напуснаха потъващия кораб и побързаха надве-натри да се престроят на страната на демокрацията. Това донякъде е нормално и неминуемо, но е отворително от морална гледна точка и изключително опасно.

Времето на великите промени е изпълнено и с велики морални падения. Вече сме свидетели как старите комунистически вълци се преобличат в заешки кожи и тичат да хванат доходоносни места пред държавните ясли. Но тия новоизлюпени “демократи” носят в манталитета си всички недостатъци на тоталитарния строй, каквито са сляпата послушност и покорност, интелектуална и морална поквара, и отново заради дребни привилегии в системата или в името на някаква нова “лоялност” могат отново да загърбят интересите, идеалите и стремежите на нашето малцинство. На тях трябва да се противопоставим с механизмите на демократичното общество – пълна прозрачност и пълна отговорност за всичко направено и всичко изговорено. Именно това е работата на свободните медии в демократичното общество. И в това ние днес виждаме задачата и ролята на нашия “Бюлетин”. Вярваме, че с помощта и моралната подкрепа на нашите читатели, “Бюлетина” ще стане отворена демократична трибуна, от която отворено и без увъртане, ще говорим за фундаменталните проблеми на малцинството и ще търсим пътища за нашето всестранно развитие паралелно със свободния свят. На добър час!

Иван Николов

Отиват ли си караконджулите?

Край на диктатурата на Милошевич! Нима е възможно?

След всичко което ни се случи през изминалото десетилетие, съвсем е разбираема общата еуфория която обхвана сръбското общество. Хората все още не могат да дойдат на себе си. Мнозина направо пощуряха от радост, други с дни наред празнуваха и се веселиха сякаш са свалили тежко бреме от плещите си.

И наистина, това е неповторимо чувство, да се събудиш след един десетгодишен кошмар, да оставиш зад себе си четири безсмислени и загубени войни, стотици кръвопролитни боеве, стотици хиляди убити и ранени, над пет милиона бежанци, разорени градове и села, разпадане на държавата, страхът от мобилизацията, воя на сирените и ужасяващия трясък на бомбите, пропадане на стопанството, астрономическата инфлация и плякосване на националния капитал, отворителните кадри от телевизията, изолацията и презрението на

целия свят, демонстрациите и гладните стачки, митингите и нощните бдения на Теразие, танковете по улиците на Белград, забраняване на свободния печат...

Да, наистина, еуфорията е разбираема, но тя скоро ще отmine, и ще остане само тръпчивия вкус на поражението и въпроса: Защо? Кому беше нужно всичко това? Кой ни тласна в този безсмислен ад, и можехме ли да го избегнем? Това е тежкият въпрос на който все още няма отговор. Но без отговора на тоя въпрос, Сърбия няма да направи нито една стъпка напред. Ние не можем да излезем от този омагьосан кръг ако не си дадем сметка за сегашните корени на злото.

“Духът на нацията” създаден по времето на агресивния национализъм на Гарашанин, Обреновичите и Караджорджевичите е несъвместим със съвременните демократични понятия. Сръбското общество днес има нужда от коренно преосмисляне на сръбската национална доктрина, и от изграждане на нова политика която да го освободи от анахроните идеи и националният егоцентризм на 19 век.

Ако в Сърбия след Тито, и в началото на 90 – те години имаше свободни медии, ако имаше демократично избрана Скубщина в която по строго регламентирана процедура да се дискутират и донасят, а не само акламират съдбоносни за държавата решения, ако в САНУ седеха учени които се занимават с наука, а не с утопични проекти за Велика Сърбия, ако в Сдружението на писателите на Сърбия не се пишеха книги които възкръсват и величат демоничното минало на разни “дженерали” с кама в зъбите и тежка воня на кръв и сливова ракия – тогава бъдещето на Сърбия, а може би и на Югославия, щеше да бъде ако не по-добро, то поне като на другите държави от Източна Европа.

Това, което се случи на Сърбия, беше логичен край на една държава, създавана върху фалшиви ценности. Държавата е трайно нещо и тя не може да се създава върху фалшива идеология, нейните поданици не могат да се възпитават върху фалшива история и култура, не могат да живеят със стандарт който не почива върху реални икономически постижения. Сръбските политици не успяха да доловят големите промени в Европа и в света и да почувстват духът на новото време. Но сръбският народ неможеше да излъчи други политици защото неговата турбо-фолк култура обременена с митове и легенди, с грандомания и посредственост, обличаше хората в шайкачи и опинци, но им създаваше космическо самочувствие, и ги правеше неспособни да заживеят в реалния свят на телекомуникациите и интернет.

Духовният катарзис на сръбската нация тепърва предстои. Новата политическа класа която днес завзема ключовите позиции в обществото, изникна върху критиката на предишната власт, но тя все още няма алтернативна програма. Сръбският народ на 24 септември каза какво не иска, но сега трябва да каже какво иска и да си плати нужната цена.

Трябва всички да сме наясно, че проблемът не е само в комунизма, беззаконието и нарушаване на човешките права, и че не всичко може да бъде решено с освобождаване на медиите и създаване на правова държава. Това, разбира се, е нужно, но преди всичко ни е нужно да имаме ясно отношение към великосръбския национализъм, който е и главната причина за четирите загубени войни и за създаване и разпадане на Югославия и стълкновение със

целия свят. Сръбската история се нуждае от цялостен критичен анализ и то без предразсъдъци по отношение на държавния суверенитет. Въз основа на него може да се даде сметка за миналото и да се направят изводи за бъдещето – иска ли Сърбия да се включи в съществуващите военно-политически структури на Европа, или иска да не принадлежи на никого а да сътрудничи със всички.

Тук няма много място за избор. Много е опасно ако сърбите сега, в изборната еуфория си помислят, че всички врати към Европа са им широко отворени. Декларативната подкрепа, разбира се, няма да изостане – тя никого нищо не струва. Но когато започнат истинските преговори за финансова и технологична подкрепа, а без това не може да се направи нито една стъпка напред, трябва да се разчита с многобройни условия. Сред тях главното ще бъде решително скъсване с досегашната политика, ново отношение към малцинствата, изграждане на правова държава със стабилна икономика, и разбира се, сътрудничество с Хагския трибунал. Това води през дълбоки социални и икономически трусове. И това трябва да се каже на сръбския народ за да бъде той готов още от сега, защото заблужденията водят до нови разочарования и нови бунтове, които могат да доведат други още по реакционерни сили на политическата сцена.

И именно затова днес се налагат въпросите: знае ли Сърбия накъде върви и къде точно иска да стигне? Наясно ли е сръбския народ, че той няма време за нови катастрофални грешки и има ли готовност да се изправи пред предизвикателствата на съвременния демократичен свят? Образно казано, може ли Сърбия да жертвува миналото в интерес на бъдещето?

Историята, особено когато историците я поукрасят малко, е много хубаво нещо, но тя нито се яде, нито се пие, нито можеш да си платиш данъка и тока с нея. Митовете са си митове, но реалният живот е създаден от реални и съвсем конкретни нужди.

В изграждането на гражданското общество в периода на прехода Сърбия ще изживее всички трудности които изживяха страните от Източна Европа. Предстои дълъг и труден процес на разграждане на тоталитаризма, разпадане на левите партии и съответната мафиотска структура на икономиката. Може би икономическият преход ще бъде частично улеснен поради положителния пазарен опит от времето на Тито. Но възловият проблем за Сърбия е, може ли тя да си даде сметка за грешките от миналото и да се ориентира правилно в новото разпределение на сферите на влияние на Балканите и в новите европейски реалности.

Ако Сърбия наистина е част от Европа, тогава е съвсем естествено тя да стане и част и от европейските и евроатлантическите структури. Само тогава демократичните процеси в Сърбия ще станат необратими. Защото не можеш да бъдеш член на съвета на Европа, а да не спазваш човешките права, гражданските и политическите свободи, правата на малцинствата, да не следваш принципите на гражданската държава и принципите на разделението на властите, върховенството на закона и периодично да сменяваш властта на демократични и честни избори.

Също така не можеш да бъдеш член на Европейския съюз ако икономиката на страната не е заснована на модерните пазарни принципи а

финансовото и икономическото законодателство не са в съчетание с европейските норми и стандарти.

И накрая, не можеш да бъдеш член на НАТО без демократични промени в структурата на армията: цивилно министерство на отбраната, граждански контрол над армията, парламентарен контрол над въоръжените сили, прозрачен военен бюджет, военни стандарти еднакви на тия от страните на НАТО, активно участие в омиротворителните операции с други държави и т.н. Изобщо, демократичните стандарти бяха задължителни в страните на прехода. И Сърбия няма да бъде никакво изключение в този смисъл.

Днес, разбира се, е все още рано да се дават критически оценки на новият президент Воислав Кошунца. Но някои явления в поведението на новите демократи карат на размисъл и пробуждат нови тревожни опасения. Мнозина бързат да пренесат лигавата си гражданска покорност и послушност от Милошевич на Кошунца, вместо да демонстрират достойна и ясна гражданска позиция която да бъде коректив на управляващите. Защото прастара истина е, че всеки който има власт, от президента и най-големия демократ, до последния общински кятипин е склон да я злоупотреби. Ето защо преди да се възхищаваме на “гениалните” лидери, трябва да се научим да ги държим изкъсо. Гении и светци в политиката няма. Оня момент, когато управляващите се изплъзнат от контрола на обществото – пътят към тиранията е отворен. Сръбското общество плати жестока цена на поданическите си рефлексии към господаря. Трябва да се научи само да поеме управлението си в собствени ръце, а не да се оставя други да го управляват.

Иван Николов

Защо ДОС загуби изборите в Босилеград?

Когато се постигне една велика победа, тя се празнува. Но когато се случи поражение, то трябва да се анализира до най-тънки подробности. Пред босилеградската опозиция стои тежката и отговорна задача, обективно и безпристрастно, с ясно чувство за собствената си отговорност и вина, да анализира причините за изборния провал от 24 септември 2000 година. Не успее ли да направи това, и да се поучи от грешките си, тя ще рискува да загуби и следващите избори.

Като един от участниците и актьорите в политическите събития свързани с борбата на българското малцинство от 1990 година насам, искам да изнеса своите виждания за последния провал на ДОС в Босилеградска община. Разбира се, без претенции за изчерпателност. Целта ми е да дам своя принос в разсветляването на събитията, и по възможност, да провокирам и други да кажат мнението си. Надявам се, с това да започне и нашето първоначално сричане на първите лекции по демокрация.

Причините за изборния провал, според мен, могат да се разделят на три групи. В първата група слагам обективните причини предизвикани от характера на тоталитарното общество, и липсата на воля за промени поради

политическата апатия и ниската просветеност на населението. В народопсихологията ни е залегнало, че да се занимаваш с политика която противоречи на официалната, е едва ли не престъпление. “Стой настрана от тая пушина политиката”, “Кюти си, ще те затворят”, “Ти ли ще го оправиш”, и други подобни дебелоглави шопски мъдрословия са характерни не само за простолюдието ни, но и за много “учени” хорица. Тяхната наука най-често стига до това което казва държавната телевизия и то, според тях, не подлежи на оспорване.

Нашият селянин който от Умни петък до Мала Богородица, я слезе, я не слезе в града, смята за голяма чест да постои на пазарището с такъв “голедец”, какъвто е да речем, Панте пандурино, който след като го поразпита има ли джанки в Паралово или Гложйе, ще му пошепне: “пазете се от ония от българската партия”. И горкият човечец, който иначе няма къде куче да го хване, цяла година ще разправя по служби и погребения че: “Милошевич е много арен човек, дава ни помощ от Червен кръст, ама тия наште от българската партия са решили да бутат границата, та сърбите ще ни изколят”. Ясно е, че с такива хора които нямат елементарни политически понятия, и които в деня на изборите питат избирателната комисия за кого да гласуват, трудно могат да се постигнат демократични промени.

Втората група причини за поражението на ДОС в Босилеград, произлизат от взаимодействието на робският манталитет на населението и господарският подход на управляващата лява коалиция. Тежкото ни историческо наследство е научило хората да се свиват пред всяка власт, а управляващата СПС и ЮЛ коалиция използваша най-лошите недостатъци на народа ни за да се наложи. Освен това тя имаше и достатъчно средства да заблуждава хората. Телевизията, радиото, вестниците, държавните коли и държавните пари стоеха на разполагане за партийни нужди. Агитаторите на СПС и ЮЛ имаха възможност с полицейски или военни коли и джипове да отидат и до най-забутаните махали и без церемонии на всяка пооглушала баба да подвикнат за кого да гласува, защото иначе снахата или дъщерята ще изхвърчи от “Кобос”.

За по-интелигентните те развиваша пропагандата си върху опасността от “НАТО партиите”, а ЮЛ играеше ролята на някаква “твърда” опозиция на СПС, което си беше чиста комедия за наивни. Целта беше по този начин да се съберат гласовете на всички недоволни от общинската власт и евентуално с някои персонални промени всичко да си продължи по старото. Радикалната партия също играеше на лявата страна. Със самостоятелното си излизане на изборите, тя заедно с ЮЛ и СПС, в малките избирателни колегии от по стотина избиратели, още на старта успя да събере всички подписи за кандидатурите на общинските отборници и с това значително стесни шансовете на ДОС.

Но без оглед на всичко това, главната причина е в самия ДОС, в неговата неорганизираност и вътрешни слабости. Не се получи пълно сработване между общинските съвети на ДСБЮ, Демократичната партия и Сръбското движение за обновление.

ДСБЮ от октомври месец миналата година се намира в процес на вътрешна консолидация която не успя да приведе до край. Изборите го завариха неподготвен организационно, кадрово и финансово. На заседанието на Главния съвет на ДСБЮ от август месец решението за участие на изборите се

донесе без да се даде ясен отговор с каква цел се излиза на изборите и с какви средства ще се постигнат тия цели. Дълго се спореше има ли смисъл ДСБЮ да излиза на изборите, при положение че сръбската опозиция нямаше, и все още няма, ясно декларирана нова политика към националните малцинства. От друга страна, не остана изяснено до край, може ли ДСБЮ от позициите на общинската власт, без кооплексни политически промени в Сърбия, да реализира правата на малцинството така както са записани в програмата му. Тогава никой не посмя да се ангажира с прогнозата че Милошевич ще падне. Без отговор остана и въпросът откъде ще се вземат пари за предизборната кампания. В такива условия решението за участието на изборите се взе повече по инерция, от желание да се участва, и да се угоди на местното население, но без реални изгледи за успех. Всички анализи сочеха, че ДСБЮ сам или в коалиция с други партии не може да спечели тия избори.

Коалицията ДОС беше разклатена още когато от централата на Демократичната партия се получи нареждане, че не може да се прави коалиция със Сръбското движение за обновление. Така всички спорове от Белград изведнъж се пренесоха в Босилеград. ДСБЮ изпадна в положение да избира между Демократичната партия и Сръбското движение за обновление. Да се влиза в коалиция с монархистка партия, наследник на националистическата политика чиято жертва е и българското малцинство, беше абсурдно. Въпреки че нейният председател в Босилеград Милчо Стоичков беше един разумен човек с когото можеше да се работи. Така се стигна до споразумение за коалиция с Демократичната партия.

Още в първите дни стана ясно, че няма да се получи пълно сработване между тях главно поради спривавите характери на лидерите. Между тях се изправи сянката на недоверието, всеки се опасяваше другият да не го прецака. Всеки се съмняваше дали дългите пръсти на спецовете не бяха проникнали в коалицията. Нуждата от пари за пропаганда просто подлудяваше хората, а "Политика" тиражираше слухове, че от България са влезли над 150 000 долара помощ за изборите в Босилеград и Цариброд. Това внасяше допълнително напрежение и недоверие. Истината бе, че ДОС в Босилеград нямаше пукната пара за предизборна кампания. Някои нетактични постъпки на ДСБЮ в Димитровград също посяха сянката на недоверието в Босилеград. Това продължи докато д-р Драган Андонов и Петър Жижов по стар нашенски обичай не се хванаха за гушите и всичко отиде по дяволите. От тук нататък всичко тръгна от само себе си, по инерция. Главният товар по изборите падна на тогавашния подпредседател на Демократичната партия Миле Миленов и той го изнесе до край, но резултатът беше непоправим.

След изборите Петър Жижов си подаде оставка от всички длъжности и от членството си в ДСБЮ. Не пожела да мотивира постъпката си. Неговото увлечение по политиката трая по-малко от една година, но общо взето, той въпреки всичко, остави и една положителна следа в ДСБЮ. След неговата оставка, за временен председател на Общинския съвет на ДСБЮ в Босилеград бе назначен Иван Григоров. В Общинския съвет на Демократичната партия, на д-р Драган Андонов бе гласувано недоверие, а за нов председател бе избран Миле Миленов.

В дните на следизборната еуфория от победата на Кошуница, в Босилеград за първи път се появи съблазнителната идея да се направят промени чрез масиран граждански натиск. В крайна сметка, истинските промени винаги стават по този начин, но всеки който претендира да е демократ, не бива да забравя, че волята на народа, изразена на избори, стои над всичко и следователно всички трябва да се подчиняват на тази воля. Иначе насилието няма край.

Колкото и да им се бърза на някои скорострелни демократи, които се родиха в нощта на изборната победа на Кошуница, промените в Босилеград, и в цяла Южна Сърбия, ще станат когато сами узреят в съзнанието на хората. Други, преки пътища, просто няма. Дотогава обаче трябва да се работи, да се изграждат партийните структури, да се учим на демократичен начин на мислене и поведение, да говорим и да слушаме другите какво говорят. Поведението на някои “демократи” из основи компромитира всяка идея за демокрация.

И все пак, участието на изборите беше полезно. Оказа се, че СПС и СРС в Босилеград губят доверието. При всичките си слабости и недостатъци ДОС успя да събере около 20% от гласовете. Това съвсем не бе малко. Защото заедно с гласовете които бяха дадени на ЮЛ и СРС, се очертаваше едно критично мнозинство за промени което нямаше ясна политическа физиономия, но което с малко повече умение и такт на следващите избори може да се насочи срещу социалистите и за първи път от половин век насам да доведе до истински промени. Като един от успехите на предишните избори може да се отчете и това, че между демократично ориентираните сили в Босилеград нямаше принципни разминавания по националните проблеми на малцинството. Разликите са във вижданията за начините по които те могат да се решат. Това е достатъчно солидна основа за един бъдещ политически консенсус по основните проблеми на малцинството.

СПС и ЮЛ в Босилеград са в капан

В зората на демократичните промени в Сърбия, победата на лявата коалиция на местните избори в Босилеград, отново ни нареди на губещата страна. Тогава ни се струваше че ни предстои още дълъг път докато нашия измъчен народец не проумее, че комунизмът окончателно е слязъл от историческата сцена. Но само след два месеца великата промяна тропна и на нашите врати. Благодарение на смелостта на босилеградските работници. Приключи един утопичен социален проект, който отбележи 20 век и остави тежки последици в развитието на народите. Бе доказано на практика, че великите идеи за социална правда, благоденствие и свобода не могат да се постигнат с насилие. Фундаменталните недостатъци във философията на марксизма излязоха налице и резултираха с пълен провал на социализма.

И след като комунизмът, без оглед на мимикрията на партиите и хората които го изповядват, навсякъде по света пропадна, ясно е, че няма да процъфти и в Босилеград. Откъде тогава толкова леви привърженици у нас?

Нашата трагична съдба е географията. Забутани дълбоко в този планински лабиринт, далеч от големите пазарни и духовни средища в Сърбия, и напълно изолирани от България, всички промени идват последни при нас. Тука последни дойдоха пътищата, последна дойде електрификацията, последни дойдоха телекомуникациите, последни сме по продуктивност, последни сме по ефективност, последни сме по доходи, първи сме по броя на политически затворници – естествено е да сме последни по демокрация.

Някой ще попита как тогава се случи ДОС да постигне значителни резултати в Цариброд който е горе-долу на нашето дередже. Пак поради географията. Цариброд е на Цариградското шосе, в Пирот и Ниш опозицията победи преди 4 години и влиянието е чувствително. София е на 60 километра от Цариброд и влиянието е неизбежно колкото и да са затворени границите. Пък и ДОС в Цариброд остави караниците си за след изборите. Но истинските изкушения там тепърва предстоят.

Босилеград обаче е плътно заграден с желязна завеса откъм Кюстендил и София, и по тази линия трудно могат да проникнат новите демократични ветрове на съвременна България. А иначе, откъм ромските махали в Масурица и Прекодолци, в Босилеград могат да проникнат само идеите на мургавите сподвижници на Радикалната партия. Тяхното силно “интелектуално” влияние хвана почва сред босилеградските любители на сръбския бабаитлък, чалгата и нишката бира. Дори един безработен даскал стана зам.министър, а един собственик на бичкия насмалко да стане депутат. Сръбската демокрация от Нушич насам не е била по-комична.

Но както и да е, фактите си бяха налице. В Босилеград, от 31 общински отборника, 16 бяха на СПС, 10 на ЮЛ, 4 независими и 1 на СРС. Коалицията СПС и ЮЛ се разпадна, а и самите партии бяха обхванати от процес на вътрешно разпадане. Някои големи “идеологически” спорове между тях, относно собствеността на партийното имущество, започнаха да се решават с плесници и попипване на железни дръжки под сакото. Ясно бе, че червената власт няма да се сработи със синьото управление в Белград. Така че Босилеград отново бе изложен на опасност да стане частна собственост на двама-трима местни мафиоти.

Пазарлъците между СПС и ЮЛ кой да стане кмет на Босилеград приключиха с победата на СПС за кметското място, но и ЮЛ да беше победил, Босилеград пак нямаше да спечели. Става дума за инатчийски, а не за принципи спорове. Главният спор всъщност се води за няколко ключови директорски поста, които дават широки възможности за финансови далавери и неконтролиран грабеж на държавното имущество. Двете страни, СПС и ЮЛ, взаимно се обвиняват за тежки криминални престъпления и нямат време да си помислят, че всъщност и двете са от един дол дренки – подръжници на мафиотската система която сваля по девет кожи от гърба на селяните и работниците.

Червените босилеградски номенклатурчици гонени от силна глад за власт, сами скочиха в капана който иначе готвеха за други. Стиснати от ДОС в

Белград, от външната политика на България която продължава да настоява правата на българското малцинство да се зачитат, и от собствената си опозиция която все повече им затяга примката около шията – те остават сами срещу всички, без да осъзнават, че в крайна сметка и техните партийни централи и новата демократична власт ще си измият ръцете с тях, и ще им стоварят цялата отговорност за нарушаване на човешките права на малцинството. Не е изключено с някои от тях и прокуратурата да се позабавлява. Едва ли общинските отборници си даваха сметка за това, и едва ли някои от тях имаха способността да мислят с два хода напред. Така те бяха обречени да се превърнат в изкупителни жертви на ония политици които носят отговорност за цялата мръсотия в която е затънала общината.

Теоретично, СПС и ЮЛ в общинското събрание в Босилеград, при положение че успеяха да се конституират, имаха три възможности.

Първата беше, да анулират всички решения на Общинското събрание, с които беше наложен “двуезичният модел” на обучение, и да скъсат със всички други решения които биха могли да се таксуват като нарушаване на правата на малцинството. Да започнат ревизия на всички финансови и други далавери които изчерпаха населението и урониха престижа на социалистите. Това щеше да означава решително да се скъса с миналото и да се направи остър завой надясно, нещо, за което те нямаха нужното мъжество.

Втората беше, отборниците да върнат мандатите си, и с това да предизвикат нови предсрочни местни избори които да се проведат под демократични условия и с преразпределяне на изборителните секции в общината, нещо което действително се случи под силен граждански натиск на 22 ноември.

Третата възможност бе, ДОС в Белград да наложи преходно принудително управление което да стабилизира положението, да гарантира спазването на човешките права на малцинството и да обезпечи нормални условия за демократизация на общината до следващите избори.

Във всичките три случая обаче е необходимо да се тегли дебела черта под миналото и решително да се скъса със силовите методи на управление непроменени от 1920 година насам. Всички политически затворници от българското малцинство по линията на ИБ и по други основи трябва да бъдат реабилитирани. Всички длъжностни лица които имаха каквато и да е роля в асимилаторската политика срещу българското малцинство трябва да бъдат разрешени от длъжност и повикани на отговорност. Трябва веднъж завинаги ясно и гласно да се каже, дали асимилацията на българското малцинство е била държавна политика провеждана по заповед отгоре, или пък тя е била дело на местни предатели, които, гонени от еничарските си комплекси, се правеха на по-големи сърби от сърбите.

Както и да е, ерата на социализма в този си уродлив вид в Босилеград приключи. Започва тежкия период на прехода от тоталитарно общество с централизирано стопанство, към демократично общество с пазарно стопанство. И период в който ще трябва не само да свикнем със свободата си, но и да я използваме пълноценно. Защото в условията на свободата на словото, ще можем свободно да мислим и да говорим как да се измъкнем от пропастта в

която сме пропаднали. Дано само не сме забравили как се мисли и как се говори.

Иван Николов

Денят с главното “Д”

24 септември 2 000 година в Сърбия се означава като ден “д”, но 5 октомври същата година май е ден с главно “Д”. Станахме свидетели как на този ден режимът на Милошевич дефинитивно рухна. Изблици от удоволствия излъчваха лицата на хората по цяла Сърбия. Победата се честваше подобно на Коледа или Нова година. Усмивки, целувки, фойерверки, клаксони, пароли... това беше ежедневието след деня с главното “Д”. И най-големите песимисти с облекчение извикаха “Свършено е с него !”

Най-сетне Сърбия е свободна и демократична страна!? Тази констатация беше изречена от обикновени хора, журналисти, дипломати, интелектуалци...

Медиите, довчера защитавали режима на Милошевич, изведнъж обърнаха курса от казионни към отворени и демократични. РТС си добави едно “нова”. Официозните вестници си смениха редакторите и първите колонки се изпълниха със самопризнания за десетгодишното мракобесие. И “Братство” най-сетне поумня – директорът и главния редактор си подадоха оставки, другите взеха да се посипват с пепел по главите. Изпълняващите длъжността лица правят самопризнания и се извиняват на малцинството... Може ли една нечиста съвест от 10 години насам да се изтрие с една оставка? Шепя прах в очите, хайде бабо на сватба. Разбира се никой не иска възмездие, но ако вече сме “демократи”, то поне тя подалите си оставки, трябваше да си понесат и съответната отговорност. Само тогава демокрацията има и смисъл и цена.

Това директори, инспектори, шефове, председатели, началници и подобни комунистически изделия, незабавно трябваше не само да си подадат оставките, но и да се готвят за отговорност. Всеки от тях може да се оправдае с изтърканата фраза: “така ми се нареждаше отгоре”. Малцина са тия които бяха влезли в схемата на властта и полагаха грижи за малцинството.

Невероятно звучи приказката на мой познат. Пътува той с автобус някъде из Сърбия и до него сяда някой тамошен сърбин. Питат се кой откъде е, и моят познат не се срамува, а може би вече и не се страхува, да каже че е от Босилеград. И пак питане къде е тоя Босилеград, и отговор че е близо до...и събеседникът го прекъсва: “А, знам, това е там където вие всички гласувате за Милошевич! Хитри, много хитри сте вие българите. Само вие знаете че Милошевич е тоя който може да разруши Югославия, и вашите деца пак ще служат в 13 пехотен Рилски полк където са служили и дядовците им”. Ако беше продължил още един мандат, може би тия думи на обикновения сърбин щяха да станат факт. Дали това не го знаеха и неговите протежета, които така усърдно гласуваха за него?

В началото на 90 години демократичната опозиция на Босилеград, в лицето на ДСБЮ, се опита публично да разкритикува местните общински

ръководства за икономическия упадък, демографския срив, културната беда, духовната нищета и националния nihilизъм. Тогава беше поискана отговорност от местните богове кой от тях даде на безценница природните ресурси на общината, кой предаде езика, кой пренебрегна културните ценности, кой подменя нашите обичаи, кой затрива традициите. Потърсена бе отговорност от ония наши влиятелни управници които искаха да превърнат българското малцинство в аморфна маса, и да направят от нас хора без идентичност, хора без език, без история и култура.

Това са ония хора които под мотото на партийната си принадлежност криеха своята неспособност. Но те за съжаление, твърде ловко манипулираха нашия изстрадал народ с методите на болшеvizма и за заслуга бяха наградени с апартаменти, влиятелни постове, обществени автомобили за лични нужди и други изгоди. За сметка на това, те успяха да изгонят най-способните кадри от общината. Но самите те никога не влязоха в читалище, и дори не прочетоха, не да напишат книга или поне една статия.

Докато цели поколения млади специалисти остаряха да чакат работа на трудовата борса, те получаваха добавъчни като дефицитарни кадри в общината! А всеки който събереше кураж да им се противопостави, автоматично беше етикетирани като сепаратист, екстремист, шовинист, лумпен и какъв ли не още. Такива бяха всички които държаха до своето национално и човешко достойнство и настояваха да се прилагат на практика правата им гарантирани с конституцията. Така бяха охарактеризирани и ония които гледаха едно-две десетилетия напред и виждаха бъдещето на нашето малцинство в един нов Балкан без граници в който свободно да се обменят стоки, идеи, капитали, кадри, информации и т.н. Идеята Босилеград да стане свободна икономическа зона, с пазарна икономика, с екологично чиста среда, с модерна инфраструктура, с болница и родилен дом, с модерно обучение на майчин език, с българска църква – всичко това беше охарактеризирано като сепаратизъм. Останаха премного доказателства във старите вестници и архивите за да може може някой да го оспори днес.

На протежетата на Милошевич непрекъснато им се привиждаше изместване на граници, “мракобесие” на фашизма, Ватикан и папата, тайни складове с шоколад от резервите на НАТО и други глупости. Те на 7 февруари 1992 год. в Босилеград проведоха “величествен” митинг, на който ни гонеха с паспорт или без паспорт да напуснем единственото им отечество което те имат – Сърбия, и да вървим в България.

Тази “митингарска” политика вече на следващата година изгони няколко стотин хиляди млади специалисти от Сърбия и доведе над един милион бежанци. Същевременно, тя доведе до най-високата инфлация откакто съществуват парите, и по тоя начин ограби държавните фондове и спестяванията на хората, обмени ги в твърда валута и ги изнесе зад граница.

По това време Босилеград се беше превърнал в петролна столица на Сърбия и през него се извиваха километрови опашки от коли. Един тесен кръг от хора станаха милионери, а Босилеград пак си остана последен сред бедните. Много сръбски патриоти с отвращение говореха за България и не забелязваха че дори и гашите на задника са им чисто българско производство. Общинските ни управници от куфарните търговци от България най-напред събираха такси, а

след това и два полицаите и им конфискуваха стоката. И това нещо все още продължава. Все от пусто желание да се направят на по-големи сърби от сърбите. Това беше “правовата държава” на един диктатор. Дано да не се повтори никога вече.

Радко Стоянчов

Не само ДСБЮ се залага за националните и граждански права на малцинството

Интервю с председателя на Демократичната партия в Босилеград Миле Миленов

Председателят на Демократичната партия в Босилеград е сравнително млад човек – роден е през 1960 година в Босилеград. Произлиза от учителско семейство. Самият той е учител по физическа култура в основното училище “Г. Димитров” в Босилеград. Оженен е и живее в щастлив брак, има четири деца – две момчета и две момичета. Зодия – Рак. Хоби – спортен риболов. Характер – справедлив, амбициозен, постоянен и самокритичен.

Политически се ангажира през 1991 година когато става член на Демократичната партия. През 1997 година е бил член на Главния съвет на Партията в Белград и председател на Общинския съвет на Демократичната партия в Босилеград. През 1998 поради здравословни причини си дава оставка на председателския пост, но го избират за подпредседател. През октомври 2000 година, отново го избират за председател на Демократичната партия в Босилеград на редовно изборно събрание.

- **Господин Миленов, кога е основан общинският съвет на Демократичната партия в Босилеград и какъв път на развитие имаше?**

Общинският съвет на Демократичната партия в Босилеград беше основан през 1991 година с пръв председател д-р Драган Андонов. По негова инициатива, през 1993 година нашият Общински съвет тогава премина към крилото на Демократичната партия на Сърбия начело с д-р Войислав Кошунница. Причината за това беше, че Демократичната партия тогава не влезе в коалицията ДЕПОС. Поради същата причина, когато Демократичната партия на Сърбия начело с д-р Войислав Кошунница не влезе в коалицията “ЗАЕДНО”, а Демократичната партия на Зоран Джинджич влезе в тази коалиция, Общинският съвет на Демократичната партия в Босилеград през 1997 година

отново се завърна в Демократичната партия на Зоран Джинджич. От тогава насам председатели на Общинския съвет на Демократичната партия в Босилеград бяха сега вече покойният Стоян Захариев, след него аз, отново д-р Драган Андонов, и отново аз. На общинските избори през 1993 година успяхме да вкараме два общински съветника.

- **Какво е отношението на Демократичната партия към малцинствените проблеми в Сърбия?**

Демократичната партия вярва, че осъществяването на правата и интересите на сръбския народ не бива да се осъществяват в ущърб на числящите се към други народи. Числящите се към националните малцинства задължително трябва да имат всички граждански и човешки права и защита на техните индивидуални и национални права съобразно международните договори и конвенции и стандартите на западноевропейските демокрации.

- **Вярвате ли, че Демократичната партия може да гарантира осъществяването на националните и граждански права на българското малцинство и по какъв начин?**

Демократичната партия ще се бори всички да бъдат еднакви пред закона безразлично от националната принадлежност, и специално ще се бори за правото на малцинството на свой културен живот, на свой език, на национални сдружения, на свободно информиране на свой език, за грижата на държавата за защита и насърчаване на националната, културна и езикова идентичност на малцинството, както и за решаване на ония въпроси които се отнасят за него. Това е част от програмата на Демократичната партия която се отнася за правата на малцинствата. Естествено, границата на правата на малцинствата са териториалният интегритет и политическата независимост на страната.

- **Каква е вашата визия за бъдещето на българското малцинство?**

Бъдещето на българското малцинство до голяма степен ще зависи от бъдещето на Балканите. Ако се осъществят стремежите на Югославия и на България да влезнат в Европейския съюз, за което ние винаги ще се залагаме, пред нашето малцинство е светло бъдеще.

- **Какво е вашето отношение към ДСБЮ?**

ДСБЮ в момента е наш коалиционен партньор, имайки предвид че е в ДОС. Считаме че той не е единствената партия която се залага за осъществяване на националните и граждански права на малцинството. Поддържаме някои програмни цели на ДСБЮ и се надяваме че те ще устоят на тях. Все пак ние сме две различни партии и водим независима политика. Демократичната партия най-много ще се занимава с икономическото развитие на нашата община.

“Трикотажната революция” в Босилеград

Бурните политически събития в Югославия тази есен не изминаха и Босилеград. Приказката с поражението на ДОС в Босилеград, масовите протести в началото на октомври, двумесечните пазарлъци между социалистите и юголевицата кой да оглави изпълнителната власт в общината в Босилеград – имаше ново продължение.

На 22 ноември 2000 г. беше насрочено заседание на Общинската скупщина на което трябваше да се направи последен опит да се избере общински изпълнителен съвет. ДСБЮ и Демократичната партия решиха отново да извикат босилеградчани на протести с които да приканят общинските отборници да върнат мандатите си, защото все повече ставаше ясно, че те в новите условия не само че не могат да управляват, но и не могат да се разберат помежду си около подялбата на общинските постове.

Изненадващо и за самите организатори, на улиците на Босилеград масово излязоха хората сред които решителна роля изиграха работничките от “Кобос”. Казвам го не само от мъжко кавалерство към по-красивия пол, а защото действително си беше така. Те категорично поискаха общинските отборници да сложат мандатите си и да се насрочат нови избори. След първоначалната съпротива в сградата на Културния център, развръзката последва в общината, когато 18 отборника, заедно с новия кмет д-р Симеон Арсов си сложиха мандатите пред народа. Два дни след това измина и законният срок в който трябваше да се конституира общинска изпълнителна власт. С това фактически демократическият процес в Босилеград стана необратим.

Драмата обаче все още продължава.

За случилото се д-р Арсов веднага осведоми Правителството в Белград. По закон, трябваше да се назначи временно общинско управление от страна на Скупщината на Сърбия която обаче също е в оставка. Мълчанието на Правителството продължи. То просто не знаеше, или не искаше да реагира. Очевидно се касаеше за предразсъдъци и подозрение към българското малцинство и ДСБЮ. За нещастие, същия ден се случиха престрелките с албанските бунтовници край Буяновац и някой спекулираше с това. Но Босилеградската “трикотажна революция” беше уникална по начин на провеждане, тя нямаше национален, а чисто социален характер.

Белградската преса не обърна никакво внимание на случая, но българските вестници на първите страници отбележиха събитието като новина номер едно. Имаше разбира се, и изкривени тълкувания. Това е неизбежно в условията когато има свобода на печата. Но както и да е, Босилеград отбрани честта си. И се нареди сред ония градове които честно извоюваха демокрацията си. “Кобос” и “Здравлье”, и мнозина босилеградчани, дадоха сериозен урок на

своите политици. В бъдеще всеки ще трябва да се съобразява с техните искания. А това е двуостър меч. Защото в бъдеще и политиците ще трябва да свикнат да не се намесват в работата на предприятията, но и работниците ще трябва да свикнат с истината, че политиците не могат да изпълняват нереални искания.

След една седмица неизвесност, за Белград замина Велин Стоичков, юрист, представител на ДОС и секретар на ДСБЮ. В министерството за местно самоуправление със зам. министъра Гордана Матияшевич той води разговори по назначаването на временен общински изпълнителен съвет съставен от представители на различни политически партии. Този съвет трябваше да поеме управлението на общината, до конституиране на новата Скубщина на Република Сърбия която по закон ще трябва да распише нови предсрочни избори в Босилеград. Това е нормалното развитие на нещата. Но опитите да се подави демократичният процес в Босилеград не престанаха. Белград реагира доста бавно поради трудностите в които се намира сръбската държава. Пък и очевидно е, че дори и най-големите сръбски демократи не се зарадваха на това което стана в Босилеград. За левите да не говорим – за тях “трикотажната революция” е незаконен бунт. През това време, свалената общинска власт правеше опити отново да се изправи на крака и да изтегли оставките си.

Това накара председателят на общината в оставка д-р Симеон Арсов да свика гражданите на Босилеград на 15 декември и да им съобщи цялата истина. Бе прочетен състава на временният общински съвет и бе обявено, че той ще почне да работи. Обаче до затварянето на този Бюлетин Преходното правителство на Сърбия все още не е потвърдило мандата на временният общински съвет. От друга страна, свалената лява коалиция продължава да заплашва, че отново ще се конституира и ще поеме управлението на общината, но очевидно и тя няма зелен сигнал от върха.

Пред временното общинско управление стои тежката задача да организира живота в общината до провеждането на новите предсрочни избори. Това очевидно няма да бъде лесно, и партиите които участват в управлението, ще понесат част от пасивите и недоволството на хората което може чувствително да се отрази на успеха им на следващите местни избори. Според неофициални сведения в общинския бюджет през изминалата година е направена дупка от около три милиона динара. С други думи, касата е изпразнена и катурнена. Пари няма, и няма откъде да се вземат. Държавните предприятия са фалирали, а собствениците на частни магазинчета едвам ли ще могат да осигурят прехраната на населението през зимата. При това населението е дотам обедняло, че повече от половината не е в състояние да си плати тока и другите даждия към държавата, и дори се нуждае от хуманитарна помощ в основни хранителни продукти, лекарства и облекла. За доизграждане на пътната мрежа и други комунални нужди и дума не може да става. Да не говорим за това, че започналият строеж на жилищен блок и реконструкцията на покрива на гимназията са си чисти сметки без кръчмар. Недоволството на хората по околните села също е голямо, като се почне от лошите пътища, снабдяването, изкупуването на добитъка, и куп други неща.

В крайна сметка ще се окаже, че свалянето на лявата общинска власт е само половин знамето. Втората половина е, дали тия които ще спечелят властта

на следващите избори, имат идеята как да управляват и план как да измъкнат Босилеград от калта. За това би трябвало да си помислят всички ония които през вечер формират политически партии и се бутат в общината, не заради това че главата им пращи от гениални идеи как ще я управляват, а как ще си напъхат муцуната в общинското корито. Защото много скоро могат да се изправят пред същата опасност от която едвам се отърва Васил Такевата компания.

Иван Николов

Нови партии – стари еничари

Тая есен в Босилеград се навъдиха бая ми ти партии. Въпреки че есента беше сушна, те никнат като гъби след дъжд. Рецептата е проста. Събира се една бирена компания в любимото си кафене, след три бири си избира крамар-башия и партийката е готова. На другия ден нейните “лидери” вече се бутат в общината и надничат в бумагите да видят колко наденици са измезили досегашните управници и колко шишета ракия са изцъркали. И докато четат, цедят лиги и преглъщат. Яд ги е не толкова за народната мъка “изядена на гозби и пирове”, а за самите наденици и ракийката. Такова плюскане да падне, и те да не знаят! А бе има си сметка да стане човек я кмет, я секретар, я общински чиновник. Само че трябва да се биеш за власт. Без бой нищо не става.

Да не помисли някой, че съм против това да се правят партии. Пази боже! От много партии, вреда няма. Само че, за съжаление, и полза няма. През последните десетина години пред очите ми се изнизаха няколко партии и коалиции които продефилираха през Босилеград, и си отидоха в боклукчийското кошче на историята, без да оставят някаква положителна следа. СЮК, СКПЮ, НКПЮ, СРС, ЮЛ, ДЕПОС, ЗАЕДНО, и две-три други които сега се готвят да хвърлят топа. Същата съдба предричам и на новоокотилите се “Нова Сърбия”, “Християн-демократическата”, “Социал-демократическата”, “Гражданския-съюз” и други подобни тъпотии. Като си помисли човек, в Босилеград да има, да няма, място за две-три партии. Да речем, една лява – да има старците какво да си говорят на чашка, една дясна – за тия дето гледат телевизия и четат вестници, и една национална – да държи оглавника на ония наши селяни дето говорят с кравите си на сръбски език.

На останалите – да им се чудиш на акъла. Граждански съюз – сред селяни. Християн-демократи – сред неверници. Социал-демократи – сред комунисти. Нова Сърбия – сред българи. Все парадокс до парадокс.

Кой ли има интерес от всичко това? Да седнеш да говориш на селяните от Гложйе или Караманица за разликата между Гражданския съюз и Нова Сърбия, е все едно да му говориш за разликата между микробиологията и нуклеарната физика. Той няма да разбере нищо. И няма да гласува за нещо

което не разбира. Ако изобщо някой го разбира. Така че единствения смисъл от целият този политически карашлък може да се намери в известната императорска максима “скарай и владей”.

Всичките тия политически партии които се създават в Босилеград въпреки формалните си различия, имат и някои общи черти. Първата черта е, конфузията която владее в главите на нейните лидери как ще управляват Босилеград, и втората е, еднаквото им неприязнено отношение към ДСБЮ. Коеето значи, че някой се опитва в новите условия да продължи старата борба срещу националната самобитност на българското малцинство което е основата на целият наш проблем.

В държавата ни освен един Кошуница, все още няма нищо друго ново. Пък и той е малко нещо шарен, няма що да се лъжем. Спец-ченгетата очевидно добре си гледат работата и използват нашият особен манталитет да ни раздробяват и противопоставят едни срещу други само и само да не се обединим около онова което за нас е жизнено-важно – да дефинираме и защитаваме националните си интереси така както това ни налага всекидневния живот, и така както те са дефинирани според международното право за всички други малцинства по света. Вместо това, нашите квази-интелектуалци ни хранят с някаква блудкава попара от разни комунистически, либерални, националистически, християн-демократични и какви ли не други теории, надувайки се с академичните си титли и опитвайки се да впечатлят нашия полуграмотен народец. Но когато трябва да се защитават правата и интересите на българското малцинство, те са готови послушно да свалят гащите си пред всеки великосръбски шовинист дошъл от Враня или Лесковац да си прави партия, или да си търси булка, все едно.

Впрочем, готов съм да почерпя всеки един от новоизлюпените лидери на босилеградската политическа стена, ако ми покаже последната си книга която е прочел от областта на съвременната пазарна икономика или от областта на международните отношения. Всеки който си мисли, че може да импровизира с такава деликатна материя, каквато е човешките и малцинствените права, дебело се лъже. И всеки който се опитва с шикалкавене да хване някоя доходоносна работа в системата на властта престроявайки се надясно предварително е загубил. Това значи продължаване на досегашната агония.

В съвременната политическа теория, освен че правата на малцинствата са безусловно признати и гарантирани, са разработени и ефикасни политически механизми за тяхното осъществяване на практика. Благодарение на тия механизми, в модерните страни на Западна Европа са били успешно решени и такива сериозни малцинствени проблеми каквито например са били проблемите с германското малцинство в Италианската провинция Южен Тирол. В Европа днес има над 110 милиона души числящи се към националните малцинства. Белгия и Швейцария са изцяло съставени от малцинства, но това не им пречи да бъдат сред икономическите колоси на Европа. Своята икономическа мощ те са постигнали благодарение на това, че са успяли да решат етническите си проблеми и то без наша балканска помощ. Техният опит е твърде ценен за нас. Само че там хората отдавна са разбрали че от разни политикантски попувания няма файда.

Ако Сърбия иска част по-скоро да стане част от евроатлантическите структури, а сръбските политици все повече осъзнават че нямат друг изход, тогава тя ще трябва да изпълнява задължителните европейски стандарди във всички сфери на живота, от регистрационните номера на автомобилите и личните паспорти до правата на малцинствата. И ако има някакво спасение за българското малцинство, то е в обединението му около своите национални, културни, икономически и политически права и интереси. Когато тия права и интереси бъдат постигнати и реализирани, тогава и Сърбия ще стане модерна, демократична и стабилна страна. Квази-сръбските патриоти от български произход това нещо трябва да го разберат час по-скоро. Те няма да помогнат на Сърбия създавайки в Босилеград разни просръбски партийки които традиционно разводняват, вместо да решават проблемите на малцинството. Нито пък с това ще помогнат на самото ни малцинство.

Въпросът опира само до политическите механизми с които на практика да се реализират вече декларираните ни права и интереси. Ако българското малцинство имаше политическа самостоятелност /автономия/ или поне местно самоуправление, тогава нямаше да сме колониален придатък на Сърбия, а щяхме да реализираме значителни финансови доходи от хидро-системата “Лисина”, от митницата в Рибарци и от мината “Благодат” в Мусуль които поне три пъти щяха да надвишават сегашния смешен общински бюджет от непълни 400 000 ДМ. В Европа има не само малцинства с автономен статус, но и държави които са два пъти по-малки от Босилеград но разполагат със жизнен стандарт по-висок от този на Германия или Великобритания. При това те сами са се изборили за това свое положение. Но там те очевидно не боледуват от предразсъдъци по отношение на държавния суверенитет и не се обременяват с чувство за вина по отношение на гражданската си “лоялност”. Лоялността се подразбира, но хората предпочитат чистите сметки. Ако около това бяхме обединили политическите си усилия, днес нямаше да изпадаме в ситуация да не можем да си направим покрива на гимназията в Босилеград, а болницата ни да няма апарати за измерване на кръвно налягане и слушалки. Или някой общински тепегъоз да решава за съдбата на нашата национална култура стара 1300 години.

Разбира се, демократизацията на нашето политическо пространство нужно подразбира преминаване през създаването на множество политически партии, и това право никой не го оспорва. Но това е преходен етап. В този преходен етап разни политически авантюристи ще трябва да изживеят лидерските си комплекси, и да се спуснат върху реалната политическа почва – защитата на ония права и интереси без които няма свободна личност като основа за демократично и икономически проспериращо общество. Много скоро и те самите ще осъзнаят че в Босилеград няма чак толкова много плурализъм на различни интереси. И много скоро ще се разбере, че хората създават нови партии с цел да продължат старата политика в новите условия, да запазят старите или спечелят нови позиции в системата на властта. Членуването в чужди политически партии няма да доведе до разрешаването на нашите проблеми. То може би имаше някакъв смисъл докато се извоюва демокрацията. Днес когато тя е факт, трябва да я използваме за да представим своята политическа воля пред държавата, и да настояваме тя да се спазва.

Голяма надежда – малка полза

Пише: Пене Димитров

На 21 октомври т.г. в основното училище “Моша Пияде” в Димитровград се проведе семинар за преподаватели и учители по български език и литература /в основните училища в които обучението е на български език или българския език се преподава като майчин език с елементи на национална култура/. Семинарът беше организиран от Просветното министерство на Република Сърбия. Това е пръв семинар “своего рода” през последните 15 години. Същият беше заплануван преди две години, но отстрочван неколккратно поради “обективни” причини.

За повечето учители и преподаватели по български език и литература от Босилеградско това беше първо присъствие на опреснителен семинар; едно, че не е устройван, друго, че директорът на основното училище в Босилеград г-н Тоше Александров беше наложил “ембарго” върху определени преподаватели. В духът на новото време този път нямаше никакви пречки за присъствие на Семинара. Две трети от учителите и преподавателите по български език и литература взеха участие на същия.

Техническата организация на семинара беше на завидно равнище. На него бяха разгледани следните теми:

1. 1. Актуални въпроси в преподаването на български език /учебен план, учебна програма, учебници, наръчна и прочитна литература/.
2. 2. Обработка на литературен текст от Читанка по българска литература – “Азбучна молитва” от Константин Преславски.
3. 3. Трудности при обучението по български език – езикова интерференция - “Двуетикова омонимия”.

Темите бяха изнесени от г-н др. Радосав Конатар, съветник в Министерството на просветата, и г-жа др. Марияна Алексич, професор във Филологическия факултет в Белград. Самото “повиквателно” предизвика недоразумение сред участниците на семинара, тъй като нито в едно основно училище обучението не се провежда на български език, нито пък българският език има статут на майчин език. Следователно, има разминаване между законови постановления и практика. Първата тема също не удовлетвори участниците на Семинара поради следното: над 10 години двете основни училища в Босилеград и Димитровград прилагат различни учебни планове и програми в преподаването на български език. Основното училище в Босилеград работи по тнр. “Учебен план и програма по български език в двуезичното обучение” /”Просветни известия”, № 2, 1991г./, а основното училище в Димитровград работи по ненаписан и необнародван учебен план и програма по

български език и литература. Те се позовават само на алинея “Свободно избираеми предмети”, /“Просветни известия” № 4, 1990 г./ Защо се е стигнало до тези разногласия никой не можа да отговори. Екип от учители и преподаватели от основното училище в Босилеград изготви преди четири години “Проектопрограма по български език и литература като майчин език в основното училище”, но която до ден днешен не е приложена на практика.

На семинара бяха разисквани и други актуални и текущи въпроси, като:

- Защо Читанките за I и VII клас са с портрета на Й. Б. Тито?
- Защо училищните библиотеки не са заредени с прочитна българска литература?
- Защо освен остарели Читанки и граматики няма други наръчници по български език и литература?
- Защо българският език няма статут на майчин език в основните и средните училища на българското малцинство в Република Сърбия?

В дискусиата по тези въпроси се стигна до следните изводи, защо българският език е “приземен” до тази степен:

- Единствено българският от малцинствените езици е под пряк “надзор” от Белград;
- Всички останали малцинства имат свои културни и научни институти / Матица словашка, Хунгароложки езиков институт, Институт за румънски език и пр./, а българският е като “саморасник” без опора и закрила на нито един свой културен и научен институт;
- Институционално регламентирано, българският език се изучава до края на средното образование. Но няма нито едно висше или полувисше учебно заведение в Сърбия за подготовка на кадри с български език – юристи, икономисти, математици, историци, и пр. Българският език се изучава само в Института за първоначални учители във Враня и във Филологическия факултет в Белград;
- Българския и сръбският език са много близки и тази близост вместо да бъде предпоставка за задълбочено изучаване на българския, за неговото място и роля в историята и развитието на славянските езици, близостта се използва за денационализация и асимилация на българското малцинство;
- Районите с компактно българско население граничат с майката родина. Официално се декларира от сръбските власти, че те ще бъдат “мост на сътрудничество”, но на практика те са постоянен обект на подозрение, недоверие и властите упорито търсят “националисти, шовинисти, сепаратисти,” “вредители на добросъседството и братското сътрудничество”. Макар че през периода, след Втората световна война, българското малцинство се проявява като едно от най-лоялните в Сърбия;
- Поради политически и икономически причини от всички народности в Сърбия, българите най-много се изселват и преселват, а като попаднат в чужда среда, започва отродяване и асимилация;

- Българското малцинство в Сърбия половин век живее в културна и духовна изолация от родината отечество и от свободната българска нация, без свободен достъп до книги, вестници, списания;
- Местните българи, допуснати до по-високи длъжности в администрацията, в културните и просветни институции, са обхванати от интересчийство и съглашателство, отричат се от своя род, дори оплюват всичко българско, те са главните инициатори за премахване на българския език от образователната система;
- Лицата които проявяват влечение към българската култура и просвета са подложени на тормоз и закани за да бъдат сплашени и загубят интерес;
- Учителите и преподавателите по български език са лишени от правото и възможността да опресняват и усъвършенстват подготовката в семинари и курсове, в Сърбия, а най-ползотворно би било в България;
- Членовете и алинеите на Закона за основното и средното училище така се “демократизират”, че дискриминацията спрямо българския език постоянно се засилва;
- От 50 години насам целият учителски персонал – от първоначално училище до гимназиалния курс, завършват ВУЗ – ове и ПВУ в Скопие, Враня, Ниш, Пирот, Белград и други места, където няма обучение на български език в съответни кадри. Всички останали малцинства, още по това време, имат кадри с обучение на майчин език във ВУЗ-овете на Сърбия и Югославия. Макар че една трета от учителите по български език в началния курс нямат предвидения от закона ценз, властите съзнателно си затварят очите, те не само “търпят” това положение, но и не задължават тези учители задочно да завършат необходимия курс и придобият ценз.
- С безкраен цинизъм се заявява пред световната общественост, че “българското малцинство има всички права, но не иска да ги ползва!”;
- В учебното дело на българите в Сърбия, българският език има същинско “ходене по мъките”. Той получава всевъзможни названия: български език, майчин език, роден език, малцинствен език, език на народността, език на малцинството, език на обществената среда, български като майчин, български като немайчин, език на обучение, български език в двуезично обучение и пр. В този умишлен словесен лабиринт дори езиковед специалист не е в състояние да се оправи. Създаденият хаос е причина да се бяга от учителство, от преподаване на български език.

Двете лекции изнесени от г-жа др. Марияна Алексич предизвикаха оправдан интерес сред присъстващите, тъй като те са от всекидневната учителска практика в процеса на обучението. Проведеният Семинар за преподаватели и учители по български език и литература привърши с неудовлетворение по отношение на административно-юридическите въпроси върху положението на българския език в системата на обучението на българската народност в Република Сърбия и с удоволствие по отношение на професионалните теми. Като заключение на Семинара бяха изтъкнати дадени предложения за разрешаване на натрупаните проблеми по посочените теми.

В духът на съвременните демократични отношения на Балканите и Европа, зачитане правата и свободите на малцинствата, спазвайки международните конвенции на практика, а не декларативно, в образователната система на Сърбия да бъдат строго спазвани конституционните постановления. За да бъдат превъзможнати негативните стремежи на административните и просветни власти спрямо българското малцинство е необходимо:

- Премахване на дискриминационните алинеи в чл. 5 на Закона за основно и средно училище, с които се ограничават правата и свободите на българското малцинство, живеещо върху своя исконна земя в общините Босилеград, Димитровград и селата на Клисурско и Звонско.
- Обучението в детските градинки, основните училища и гимназиите да бъде на майчин език, както е за останалите малцинства.
- Българският език да получи статута на майчин език, както по брой на часове, така и по програмни съдържания.
- Учебните съдържания по български език и литература да бъдат съгласувани с програмите на Република България.
- Учебните съдържания по обществознание, музика, изобразително изкуство, история и география да бъдат 30% от българската история и култура. За целта да се създаде екип от български и сръбски специалисти, който да подготви тези съдържания.
- Училищните библиотеки да бъдат добре снабдени с необходимата литература на български език и да получават редовно специализираните методически издания от българската периодика.
- Създаване на широки връзки за сътрудничество между Министерството на просветата на Република Сърбия и Министерството на образованието и науката на Република България, за своевременно решаване проблемите в учебното дело на българите в Сърбия.
- Възстановяване, разширяване и задълбочаване сътрудничеството между издателски къщи от Сърбия и България за съвместно отпечатване на учебници, наръчници, помощна литература и други учебни помагала за нуждите на училищата в Сърбия сред българското малцинство.
- Приемните изпити за записване в средно училище – гимназия да бъдат чрез тестове на български език и литература.
- Учителския персонал за началния курс да получи необходимата подготовка чрез специални курсове с изучаване на български език.
- Редовно да се провеждат опреснителни курсове и семинари за всички учители и преподаватели, организирани от просветните министерства на двете страни със съдействие и реализация на Филологически факултет от Белград и ЦИУУ – София; през зимната ваканция в Босилеград и Димитровград, а през лятната ваканция в София.
- Възстановяване на връзките между училищата и културните центрове от Босилеградско, Клисурско, Звонско и Димитровградско с тези от крайграничните общини в България – Кюстендил, Трън, Годеч, Драгоман и Сливница.

- Премахване на пренебрежителното отношение, което имат държавните, културните и просветни ведомства в Сърбия към българското малцинство.
- Периодично да се организират научно-възпитателни екскурзии в България за учениците от училищата сред българското малцинство в Р. Сърбия.

Възхода и падението на династията Такев

Звездата на негово величество Васил Такев изгря в Босилеград някъде в началото на осемдесетите години, по времето когато всички в Югославия съвсем сериозно вярваха, че Тито е безсмъртен, а Карделевият модел на социалистическо самоуправление е златната кокошка която ще ни носи златни яйца и ще ни отведе направо в дембелхането на комунизма. Тогава човекът беше директор на земеделската кооперация “Слога”. После реши, че му е под достойнството да се занимава с изкупуването на кльошави босилеградски крави, пък и келепира там не беше кой знае какъв – със жив зор си построи само една къща в Ниш, и реши да влезе в голямата политика и да поеме съдбините на босилеградчани в собствените си ръце. Вече беше посхванал цаката на управлението.

По същото време, когато великият диктатор Тито притиснат от годинките си, започна да си пикае в панталоните, в Сърбия започна да се надига вълната на великосръбския национализъм. Архитектите на Велика Сърбия вече бяха решили и постановили българското малцинство в Югославия да се асимилира и да стане кръв и плът от “вселенската” сръбска нация и туйто. Съобразителен по природа, другарят Такев веднага подуши, че му се откриват блестящи възможности и се запретна на работа. С усърдна подкрепа на Партията той стана най-напред шеф на изпълнителната власт в Босилеград, после стана кмет на Босилеград, и ха един мандат, ха още един, докато яхна целия Босилеград и вече никой не смееше да го срещне с ръце в джобовете си.

Голямата политика тогава имаше нужда от него. В Босилеград никой не смееше да му каже “огнило”, и през 1987 година, другарят Такев, вероятно по сигнал “отгоре” разписа един “референдум” на който двацетмина босилеградски продажника, в името на всички босилеградчани решиха да се откажат от майчиния си български език и с това постановиха в бъдеще не само да се говори но и да се мисли на сръбски. Така българите от Босилеград, след 1300 годишна история в която преживяха византийско, турско и още едно друго робство, бяха “заличени” на нам-кое си заседание на Общинския комитет на Партията в Босилеград.

С тази своя юнашка постъпка другарят Такев спечели голямо доверие във високите кръгове на властта, и от тук нататък вече ни закон, ни прокурор го ловеше. Правеше си каквото си щеше. Скимна му да си направи някакъв завод за производство на електронни кондензатори за телевизори, само дето горкият не знаел, че световната електроника е отишла на майната, та едвам когато го

понаправи и започна пробното производство, разбра, че вече никой в света няма нужда от такива кондензатори. После реши да преправи тази своя вятърна мелница на шивашки цех, после заряза и това, и дойде за фалитен управител на “Слога”. Междувременно беше станал лидер на Социалистическата партия в Босилеград и си навираше човката навсякъде.

По времето когато Югославия започна да се разпада, човекът правеше изказвания по вестниците в които дрънкаше разни врели-некипели, и заклеяваше всички ония които не бяха съгласни с него като предатели, сепаратисти и великобългарски националисти. Той тогава беше образец за патриотизъм и борец за правата на работническата класа. Но имущественото му състояние се увеличаваше с геометрична прогресия. Две обзаведени къщи, два “приватизирани” и обзаведени апартамента, няколко коли и други “дреболии” – всичко това беше спечелено с честен комунистически труд в “Слога”, “Юмко”, общината и някой и друг източник. Шушукаше се за разни негови далавери, но или никой не разполагаше с доказателства, или той беше успял да сложи жеграта на съдиите и прокуратурата, така и не се разбра.

И така, само до преди пет-шест месеца негово величество Васил Такев, с асистенцията на Сотир Сотиров в “Народне новине”, “Братство”, “Вечерње Новости”, “Радио Босилеград” и другаде където стигнеше, обвиняваше в предателство КИЦ и ДСБЮ и им държеше уроци по патриотизъм. Разчитайки на заслугите си в денационализацията на малцинството и връзките във високите етажи на властта, той много-много не си мереше думите. След една клевета публикувана във в-к “Народне новине” от 4 юли 2000 година, Димитър Димитров и Велин Стоичков от Босилеград го дадоха на съд. Дали ще спечелят делото или не, то си е бамбашка работа, но важното е, че звездата на негово величество почна да залязва. След като се убеди че това комунизъмът си е чисто “ашлячка” работа, човекът започна да се занимава с други, по-прагматични работи. С разпродаване на общественото имущество на “Слога”. Ама не на когото и да било. На най-близките си. Така хем не се вижда дали парите са дадени или не, хем нещо може и да се поспечели, за зор заман, нали идват други години когато ще трябва да се приватизира, да се купуват заводи, коли и други далавери с които да сложи нов оглавник на хората. Така човекът използвайки постта си на фалитен управител на “Слога” продава на дъщеря си бившия магазин на “железарата”. Така този магазин в центъра на Босилеград хем е продаден, хем не е. Тоест, продаден е, ама парите ги няма. Те хем са дадени, хем не са. А Васил Такев си държи и парите и железарата. Така се падало по комунистическите закони и етиката на известните комунисти и борци за правата на работническата класа. След “трикотажната революция”, другарят Такев се обиди от това че някой си позволява да му наднича в сметките и демонстративно си подаде оставка в партията. Какъв ще е социалист той щом партията не му дава възможност да си прави каквото си иска?

Очевидно, идва някое ново време. Приключено е с първобитната акумулация на капитала. Когато в Сърбия започне приватизацията, току-виж, бившите ни управници и ченгета станали собственици на предприятията които довчера ни ограбваха по багателни цени. Защото парите не миришат, а стопанството ни се нуждае от тях. Впрочем, премиерата на този филм вече я

гледахме в България през изтеклите десетина години. Тука, в Босилеград ни предстои да видим само репризата.

Г-н директоре, защо уволнихте г-ца Валентина Христова?

Тя беше ваша ученичка. След това задочно отиде да следва арабска, и после английска филология и стана апсолвент. По липса на преподаватели, вие ѝ предложихте да преподава английски език в гимназията и основното училище в Босилеград. Тя се съгласи и работеше. За двама. По 40 часа седмично. Срещу една бедна заплата от около 60 ДМ. Беше скромна и тихичка, с някакво странно влечение към далечното и егзотичното. И имаше самочувствие на свободен човек. Това, според вас, престъпление ли е?

През януари 2000 година, по време на зимната ваканция, КИЦ “Цариброд” в Босилеград с подкрепата на Националният център за ученически отпих, туризъм и спорт в София, организира десетдневна зимна почивка за 30 деца от Босилеград в зимният почивен курорт “Боровец”. Валентина Христова, заедно с двама учители от основното училище, г-н Миле Миленов и г-н Ванче Николаев, придружиха децата и заминаха за “Боровец”. След няколко дни, вие, заедно с колегата си, директора на основното училище, изпратихте повиквателни на всички учители, незабавно да се явят на работа. Ако не се явят, в срок от три дни според закона, следва уволнение. Това ви беше и целта, нали? Сигурно не сте имали намерение по време на зимната ваканция да провеждате курсове за неграмотни.

Близките на г-н Миле Миленов, г-н Ванче Николаев, и ръководството на КИЦ-а, осведомиха учителите в почивната база “Боровец”. На тях всичко им е пределно ясно относно вашата постъпка, но дилемата е, как да оставят децата без надзор в почивната станция? След дълго съвещание, г-н Миле Миленов и г-н Ванче Николаев, решават да се върнат в Босилеград. Те знаят, че в противен случай вие ще ги уволните. Пък те имат семейства, трябва да ги хранят. Но г-ца Валентина Христова решава да остане при децата. На нея учителския кодекс, и съвестта ѝ, не ѝ позволяват да остави децата посред зима в планината, стотици километри далече от родителите им. И второ, тя не може да поднесе вие да се гаврите с нея и да я мачкате по такъв циничен начин за някаква нищожна заплатичка.

Г-н Миле Миленов и г-н Ванче Николаев пристигнаха на време в Босилеград и се обадиха на работа. Работа, разбира се, нямаше. Но вие си наложихте волята да ги изторможите, да ги понамачкате и да им развалите спокойствието. След няколко дни, заедно с децата се завърна и г-ца Христова. И вие веднага я уволнихте. Тогава се разбра, че дори не сте ѝ заплатили осигуровките по трудовият стаж. Вие, честният комунист и борец за правата на

работническата класа! Та исках да ви попитам, чиста ли ви е съвестта г-н директоре, имате ли спокоен сън? Или може би, това е за вас дреболия? Да уволниш една млада жена, да я изгониш от родния край, да ѝ смачкаш човешкото достойнство? Голяма работа, а? Пък аз мисля, че ако само това да беше цената за постигането на вашият светъл идеал – комунизма, аз щях да го заплюя. Но това си е моя работа.

Има обаче нещо друго, което не е само моя работа. Нито един от учителите в основното училище и гимназията не се осмели да протестира и да защити г-ца Христова. Господа преподаватели, не си ли помислихте поне, че ако г-ца Валентина Христова днес е уволнена без причина, то утре всеки от вас може да бъде уволнен също без причина. Или вие си мислите, че с мълчание и свиване ще изкарате пенсия, пък след вас, да става ако ще и потоп. Питам, какви хора сте вие, на какво учите и как възпитавате бъдещите граждани на Босилеград? Кой ви даде право от децата да създавате послушни роби, които да треперят пред шефовете, да мълчат, да се свиват и да търпят неправди? Само преди стотина години, вашите предшественици, учителите и свещениците, възпитаваха и водеха народа ни и го изведоха из тъмата на робството и мракобесието. Вие го оставихте да издъхне в калта. Искам да ви попитам и вас, господа Босилеградски учители и преподаватели, чиста ли ви е съвестта, и имате ли спокоен сън?

Емануил Попдимитров – 115 години от раждането

Тази година навършват 115 години от раждането на Емануил Попдимитров Попзахариев – една от най-ярките и най-известните личности родени на Босилеградска почва. Има някаква прокоба в раждането на най-големия български поет символист. Роден е в деня на решаващата българска офанзива на Сливница в Сръбско-българската война 1885 година. Роденият в дните на най-голямата българска победа Емануил Попдимитров ще прекара по-голяма част от живота си като емигрант в собствената си родина! Типичен балкански абсурд.

Но нека пак да си припомним. Емануил Попдимитров е роден в махала Гелчина, в село Груинци, Босилеградско, която след Ньойската граница 1919 година остава в България до село Киселица. Той е шестия син от единадесетте деца на заможно семейство, чийто род по бащина линия наброява три поколения свещеници. Учил е в родното си село Груинци, в село Извор и в Педагогическата гимназия в Кюстендил през 1904 година. Там се запознава и става приятел с големия художник Владимир Димитров – Майстора. Бил е учител в село Долни Кортен, след което се записва студент по философия и

литература в София, но заради освиркването на цар Фердинанд на 3 януари 1907 година при откриването на Народния театър е изключен от университета. Завършва с отличие философия и литература във Фрибург, Швейцария, през 1911 година. Завръща се в България и учителствува в Казанлък, Хасково, Лом и в Кюстендилската гимназия. Участва в Първата световна война като преводач на Южния фронт и работи към Главната квартира в Кюстендил. След войната е доцент при Катедрата по сравнително литературознание в Софийския университет. Бил е член на Немското философско дружество, на писателския съюз и комисията по интелектуално сътрудничество на "ПЕН" клуба и председател на Върховния комитет на бежанците от Западните покрайнини.

Като поет се оформя под влиянието на френския символизъм и западноевропейския неоромантизъм. За себе си той е казал: "Моите учители бяха Пушкин, Лермонтов, Байрон, Гьоте, Шилер. От тези велики извори направо пих и затова не отидох към модернистите. Аз вървах по средата и знаех откъде да почна и къде да свърша. Моето творчество е последователно и нищо в него не е случайно. То не се движи по права линия, то е спираловидно." Попдимитров е един от най-ярките представители на българският символизъм. Бил е рядко добър и житейски мъдър българин пленяващ с добродетелите си. Прекрасен живописец, рисуващ портрети от натура, силно обичащ музиката, чудесен цигулар, полиглот владеещ повече от 12 езика. С поетичният си талант и богатата литературна ерудиция, Емануил Попдимитров се нарежда сред най-големите български поети, преподаватели, литературни дейци и общественици.

Неговият литературен опус е обемист и богат по съдържание. Има 15 стихотворни издания, един сборник приказки за деца, пет драми и литературните трудове: "Естетиката на Бергсон", "Ибсен и ибсенизмът в литературата", "Френски символизъм", "Философски студии", Събрани съчинения в XIII тома, "В страната на розите", "Хумористична поема", "Ботев като поет", "Изследване върху строежа на българския стих с оглед на българската поезия", и т.н.

Сам се налага въпросът как е възможно една такава личност, с такъв творчески и морален размер да остане извън полезрението на повечето български, сръбски и особено нашите малцинствени изследователи? Дори и когато се говори за Емануил Попдимитров, най-често се говори едностранчиво, с половин уста и то предимно за литературното му и философско творчество. Но той е бил и голям общественик, безкомпромисен борец за правата на българското малцинство в Югославия. Това съзнателно се премълчава и до днес. Или може би точно заради това се премълчават и много други неща от живота и делото му. Нечистата съвест на ония които на българското малцинство предопределиха ролята да изчезне от етническата карта на Балканите, направиха всичко възможно да изчезне и неговия символ и духовен водач. Именно това кара дворцовите историци и литературоведи да му отъмщават, затваряйки си очите пред истинската стойност на неговото творчество. Но Емануил Попдимитров не може да изчезне, колкото и да им се иска на някои това. Истината рано или късно излиза налице. Думите на Емануил Попдимитров, дейността му, делото му, са останали записани и те ще преследват нечистата съвест на ония които не могат да му простят.

През 1929 година на Събора в Калотина Попдимитров произнася реч в която се запитва каква вина изкупва българското население зад границата и отговаря: “Да! Виновно е то! Виновно е защото е българско, защото там живеят българи! Защото са родени като българи и умират като българи! Защото говорят и плачат на своя майчин език, а съседът ни иска да замлъкне българското слово ... но там живеят старци, които помнят турското робство и Освобождението, там има мъже, които се биха на Булаир и които видяха повалянето на цяла империя в нозете на българския воин. Как ще убиеш такъв народ?”

През юни 1930 година се празнува “Св.Дух” в местността “Славчето”. Ораторът Емануил Попдимитров произнася дълга и прочувствена реч: “... Аз виждам оттук стройния “Църнок”, недалеко там в долината на Драговищица е красивият и любим наш Босилеград, родното място на майка ми. Откъм запад се издига “Козяк”, който къта в полите си моето родно село Груинци. Ето пред нас модрата Рудин, в чието подножие цъфтеше някога на свобода село Извор, с обилната студена вода, с голямата черква, подобна на стара катедрала, за въздигането на която през 40 -те години на миналия век, моят прадядо поп Лазар, наклеветен от гърците, е лежал в Куршумли хан в Скопие. Ето “Могилата” и цветното поле, ливадите, през които минавах като дете, за да ида на училище в Извор.

През август 1929 година Обществото на народите организира Пети конгрес на европейските малцинства в Женева, Емануил Попдимитров тогава е председател на Върховния комитет на бежанците и заминава за Женева. Югославия започва задкулисна игра срещу българското участие. Първите срещи на Емануил Попдимитров не са обнадеждаващи. Много от славянските представители са повлияни от югославското твърдение че в Сърбия няма българи. Започва борба за спечелване на всеки един делегат. Ръководството на конгреса практикува тактика на изчакване и отлагане на българското участие.

На 28 август 1929 година Емануил Попдимитров произнася реч на блестящ френски език от трибуната на конгреса като представител на “населението от българските Западни покрайнини”, които са “анексирани от Югославия съгласно договора в Ньой”. В речта си той изтъква, че “конгресът на европейските националности или малцинства е една морална сила и добър инструмент в ръцете на ония, които желаят да работят за триумфа на световния мир и които се мъчат да разрешат тежките международни проблеми не чрез методите на войната и насилието, а чрез морални и хуманни средства”. Попдимитров се съгласява с Дикинсон че Съветът на Обществото на народите трябва да проучава по-дълбоко причините за недоволството на европейските малцинства; правдата би завършила с триумф, ако Обществото на народите й оказваше своя поддръжка; и това щеше да бъде неопенима услуга за световния мир. А тъкмо за осъществяването на тоя мир трябва да се работи”.

Формалният акт по приемането на делегат на Западните покрайнини като участник в конгреса на малцинствата е “една голяма победа с важни последствия”. Преди всичко – заявява Попдимитров – призна се, че в Сърбия има българско малцинство и всичко което бъде спечелено за кое и да е европейско малцинство, ще трябва автоматично да се прилага и на българското.

С това се издига още по-високо нашата организация пред международното обществено мнение.

Това безспорно е огромно постижение на Емануил Попдимитров и на емигрантската организация от нашите краища в България. Дори и ако беше само това, пак щеше да бъде съвсем достатъчно той завинаги да остане записан в анализите на нашата малцинствена история.

За съжаление, Емануил Попдимитров е изгонен от нашите училища, а неговото име не носи нито една улица, нито една институция, неговите стихове никой не ги чете, не ги знае. Ония които бяха решили да ни заличат, не могат да му простят че ни направи безсмъртни. Неговото име и дело и днес продължава да уличава в предателство ония български политици в България които десетилетия наред ни жертваха в името на някакво лъжливо “братство и добросъседство” от една страна, и от друга, да разобличава агресивния национал-шовинизъм на ония които също с десетилетия се опитват да налееят сръбско съзнание в главите ни. Той също така безмилостно е заклеил и “лоялността” на нашите управничета които се свиват до земята при срещата със всеки сръбски чиновник демонстрирайки излишно робско поведение което никой не иска от тях. Именно те са тия които днес отмъщават на Емануил Попдимитров опитвайки се да го затрупат с пепелта на забравата. Това в същността си е отмъщение на простите, примитивните и некадърните, към него, образованият, талантлив, свободолюбив и смел българин. който и до днес продължава да смуцава гузната и нечиста съвест на пълзачите карьеристи които старателно се катерят по стълбите на държавната иерархия оставяйки само боклук зад себе си.

Кръгла маса – националните малцинства в Сърбия

На 8 и 9 септември в организация на Хелсиншкия комитет за защита на правата на човека в Сърбия, Центъра за регионализъм, Центъра за мултикултурализъм и Войводинския клуб в международния СПЕНС център в Нови Сад се проведе кръгла маса на тема “Националните малцинства в Сърбия”.

На нея присъстваха 62 изтъкнати научни и политически имена от Сърбия и Войводина, и представители на политически и неправителствени организации от националните малцинства живеещи на територията на Югославия.

Имаше представители на Съюза на унгарците от Войводина, на Демократическия съюз на хърватите, на Центъра за антивоенни действия, на Института за обществени науки, на Центъра за мултикултурно образование, на радио Суботица, на Партията за демократично действие от Буяновац, на историческия архив Нови Сад, на Демократичната общност на ромите, на

Ромската конгресна партия, на Хуманитарния център за интеграция и толеранция, на Юридическия факултет в Нови Сад, на Центъра за изследване и развитие на демокрацията, на Словашката матица, на Центъра за регионализъм, на Социалдемократичната лига, на Фонда за отворено общество, на Института за международна политика и стопанство, на Демократичната партия, на Реформаторската демократична партия на Войводина, на Сръбското движение за обновление, на ЮЛ, представители на посолствата на Словакия, Хърватско, Великобритания, и Франция.

Разискванията на кръглата маса бяха разпределени в 8 теми които изцяло обхващаха проблематиката на малцинствата от етническата им разпределеност, конституционните права, международните инструменти за защита правата на малцинствата, анализиране на положението на всяко едно малцинство, малцинствата като интеграционен фактор, отношението на бежанците и малцинствата, и малцинствата като фактор на отношения със съседните страни.

Българското малцинство бе представено от Иван Николов представител на ДСБЮ, Александър Димитров представител на КИЦ и Миле Тодоров представител на Хелсиншкия комитет за правата на българите в Югославия. В трите изказвания на българските представители подробно бе представено положението на българското малцинство.

Основните акценти от изказването бяха вградени в заключителната декларация която бе отправена не само към най-висшите държавни органи на властта, но и към опозиционните партии. В нея бе подчертано, че малцинствените проблеми са важен фактор от решаването на югославската криза и нейната повторна интеграция в международната общност. Беше констатирано, че трябва да се направи всичко възможно да се реализират на практика ония конституционни права и норми които определят Сърбия като държава на равноправни граждани в която се гарантират съответни стандарти в реализирането на колективните права на малцинствата. Беше отворен и проблема с “новите малцинства” – хърватите, бошнаците и македонците. Отново беше актуализирана необходимостта от възобновяване на предишните инициативи за донасяне на нов закон за малцинствата в Сърбия, с цел да се отклонят сегашните недостатъци. В дискусиата бе подчертано, че в отношенията със съседите си Сърбия запоставя проблемите на малцинствата.

От дискусиите пролича, че в областта на малцинствените права, Сърбия е на последно място в Европа. В последните две десетилетия международното право в областта на малцинствените права е претърпяло квалитативен скок. В модерните страни на Европа и Америка има точно разработени политически механизми за защита на правата на малцинствата, благодарение на които бяха разрешени много сериозни малцинствени проблеми между европейските държави. Техният опит, може да послужи като основа за разрешаване на етническите противоречия в Югославия, стига да се преборим с предразсъдъците за неограничения суверенитет на държавата и националистическите видения от миналото. Днес е общоприето, че правата на малцинствата не са само вътрешно политически проблем, а международен стандарт, който е задължителен за всички демократични държави които претендират за членство в международните организации.

Големите сръбски опозиционни партии бяха критикувани за великосръбски национализъм, и бяха поканени да завземат ясно отношение към проблемите на малцинствата, което да стане част от програмата за промени. Всички представители на малцинствените организации изразиха съмнение и резервирано отношение както към властващата лява коалиция, така и към главните сръбски опозиционни партии.

От Босилеград до Рожен 2000

Културно-информационният център “Цариброд” през август месец с помощта на Столична община София, Държавната агенция за българите в чужбина, Българската православна църква, община Велико Търново и община Калофер, организира втората си голяма екскурзия тази година. Този път маршрутът бе из България. Целта ни бе да покажем на босилеградчани, че истинската България доста се различава от представата за нея която през изтеклите петдесет години създаваха нашите медии, историци и политици. Трудно се набират кандидати, въпреки много изгодните условия които предложихме. Отново същия страх, подозрителност, недоверие или просто безпаричие.

На 22 август в Босилеград пристига луксозен автобус. На другата сутрин с присъщата си суетня тръгваме. На митницата в “Рибарци” обичайните надути въпроси, формализъм и задържане от два часа. В Кюстендил ни се придружават още двама-трима.

Пътят до София не ни е интересен - минавали сме го толкова пъти. В София ни се придружава Петя Йотова от Столична община и доц. Йордан Колев от Агенцията за българите в чужбина, в ролята на екскурзоводи. Денят е горещ, но климатиците са безупречни. Автобусът тръгва към Велико Търново. Двамата историци, Ангел Джонев и Йордан Колев взимат микрофона и започват своите лекции по българска и балканска история. В автобуса започва оживена дискусия, Тук, на българска почва, хората са много по-свободни. По пътя до Велико Търново екскурзоводите ни подготвят какво има да видим. Пристигаме привечер. Там любезно ни посреща заместник кмета на Велико Търново с добре дошли, раздават ни сувенири, и се отправяме към Царевец. Ние, които от деца ни учеха че България е образец на варварство и фашизъм, оставаме изумени от величието на средновековна България. Цял един каменен град, построен върху възвишение, обиколено от Янтра, ми подежда като вълшебна приказка от “Хиляда и една нощ”. Имам чувството че от разкошния портал всеки миг ще тръгнат средновековните български боляри на Калоян.

Посещаваме музея “Възраждане” и зградата на Народното събрание където е донесена Търновската конституция, и където Стамболов, Петко Каравелов, Славейков и другите след горещи дискусии са възстановявали

Третата българска държава след Освобождението. Следва вечеря, и отиваме на спектакъла “Звук и светлина”. Това обаче не подлежи на описание или аз несъмнено да го опиша. Перото ми не се подава на чувствата които изживях слушайки музиката и играта на цветни рефлексори под стените на Царевец. Късно вечерта тръгваме към Дряновския манастир където ще ношуваме. Посреща ни игумена на манастира и се разпорежда да се настаним.

В паметта ми завинаги остават манастирските легла и раното събуждане от манастирските камбани които зоват на утринна молитва. Разглеждаме манастира обиколен от огромни скали и слушаме разказа на интелигентния и очевидно твърде образован игумен, който ни разправя за ролята и значението на Дряновския манастир през Освобождението.

Отправляме се към Габрово. Из пътя нашите екскурзоводи ни разказват габровски шеги и повдигат настроението ни. Минаваме през града и се отбиваме в етнографския комплекс Етъра. Вече на пръв поглед оставам с впечатлението, че габровци са наистина някакъв особен тип хора. Минаваме през един истински туристически рай който изцяло ми преобръща представата за България. Пътят ни води през паметника на Шипка, където босилеградчани се изкачват, да видят мястото на най-славната българска епопея, правят си снимки и опитват от биволското кисело мляко. В селото Шипка слизаме да видим Руската църква и заставаме прехласнати пред нейния разкош. Слизаме от Балкана и продължаваме през прекрасни пейзажи. Гледам ги, и си мисля колко е тъжно на четиридесет години да опознаваш и откриваш страната си.

В Калофер посещаваме училището и музея на Ботев. Тук любезно ни посреща кмета на Калофер, приветства ни като най-близки, черпи ни в един прекрасен ресторант, на открито, и отменя всичките си ангажименти за да прекара времето с нас и да ни бъде на разположение. Тук групата ни се разделя, по-голямата част тръгва към Сопот където ще посети музея на Вазов, а нас четиримата, кмета на Калофер Христо Боев, ще ни закара с колата до Карлово където с Радко Стоянчов ще представяме поезията си. В Карлово най-напред посещаваме родната къща-музей и параклиса на Левски. Тука се влиза като при светиня. Влизам в малкото дворче, разглеждам къщичката и параклиса, и си мисля че в живота наистина няма правила – великаните могат да се родят и да израснат и под трън, стига кармата да им е предопределила това.

В читалището, въпреки закъснението ни, упорито ни чакат за представянето на поезията ни. Виждам че дълго са се готвили за това. Длъжен съм да изслушам всичко, да направя изказване и да отговарям на въпроси. Не го правя за първи път, но винаги се чувствам неловко пред толкова хора. Казаха се много хубави думи за поезията ми, а аз все още продължавам да си мисля да ли наистина ги заслужавам. В един прекрасен ресторант, прекарваме приятна вечер с г-жа Дора Чаушева и писателката Мария Хаджи Киркова. Късно вечерта се разделяме с любезните домакини и потегляме към Хисаря където ще ношуваме.

Сутринта, веднага след закуската, разглеждаме старата Римска крепост на Хисаря и се отправяме към Пловдив. Там вече откриваме една съвсем нова, неизвестна за нас България. Стария град, Балабановата къща, Античния театър и на края новата част на града. Поведението на хората ми прави особено впечатление, тук виждам културни и уравновесени хора. Площада на Пловдив

ми напомня изгледа на европейските столици. Привечер потегляме за Бачковския манастир където ще ношуваме. Там ни посрещат с манастирска трапеза и благословията на стария игумен. И тук не минава без типично нашите босилеградски простотии, но не искам да си развалям настроението с тях.

Вечерта оставаме до късно под манастирския чардак в планинската самота и тишина. Спокойствието завладява и унася. Мисля си, че в тази прекрасна и спокойна обстановка човек наистина може да се докосне до същността на познанието. И не разбирам моите спътници защо се обременяват с ежедневните банални приказки под манастирския чардак, вместо да отпуснат мислите си и да помечтаят на това неповторимо място. Някои от тях дори предпочетоха да се “очистят” с коктейл от бира, вино и ракия в близките кафенета и посред нощ будеха манастирските служители да им отворят капията. Отново твърдите манастирски легла и тихият шум на манастирската чешма в двора до сутринта.

На сутринта се събираме и тръгваме към легендарната Родопска планина.

Бай Георги кара леко автобуса из долината на река Чая останала в паметта ми от “Време разделно” на Антон Дончев. Скоро през девствени елови гори се изкачваме на Рожен където ще се проведе Общобългарски събор 2000. Роженските поляни гъмжат от почти половин милион българи стекли се от целия свят. Виждам значителни имена от българският държавен елит. Слушам словото на президента Петър Стоянов, космическият глас на легендарната Валя Балканска и големия оркестър от стоте каба-гайди. С моя приятел Ангел Джонев докъм обед минаваме целия събор и се разделяме. С председателя на ДСБЮ Арсо Тодоров, Александър Димитров и Царибродската група се отправяме за научната среща в Пампорово, където в продължение на два дни, ще разискваме нерадостната съдба на българските общности извън България. Останалите екскурзианти остават да се забавляват на събора. Те вечерта ще тръгнат за Босилеград.

След два незабравими дни прекарани в прекрасната природа на Пампорово, се отправяме за Смолян където ще се проведе заключителното тържество със среща с президента и разкошна културна програма спектакъл. В съзнанието ми завинаги остават звуците на прекрасните изпълнения на “Хубава си моя гора” и фойерверките на фона на Орфеевите скали.

Иван Николов

Копривщица 2000 – VIII национален събор на българското народно творчество

Когато по средата на юни тази година, в КИЦ постъпи молбата на Държавната агенция за българите в чужбина двама изпълнители на български народни песни и танци от Босилеградско да се представят на VIII национален

събор на българското народно творчество, който се проведе от 11 до 13 август в Копривщица, всички бяха скептици че това може да стане. Не че в Босилеградско няма таланти и желаещи, напротив. Проблемът беше че в основата на това стоеше нашият КИЦ, а държавните медии тогава водеха сериозна пропагандна кампания срещу нас.

Поканих някои мои познати изпълнители на народни песни и инструменталисти, и всички с въодушевление приемаха идеята, но нито един не ми даде твърда дума че ще тръгне. Всички казаха “да си помислят”. След една седмица, всички си имаха алиби да откажат участието. Разбрах опасенията им – всеки се страхуваше от разправии с властта.

Накрая, с тази задача се нае г-н Анани Ненов като изпълнител на народни песни от нашия край, и моя милост като изпълнител на дудук, двойнки и окарина. Условието беше просто: да изпълним това което можем в народна носия от Босилеградско.

С носията ни помогна Историческия музей от Кюстендил. На 10 август бяхме в Държавната агенция за българите в чужбина. Там вече бяха пристигнали българи от Полша, Румъния, Албания, Молдова, Украйна и Банатските българи от Панчево. Запознахме се, тръгнаха приказки, и вече след обед, в автобуса за Копривщица ни обхвана “съборянското” настроение. До Копривщица вече станахме “стари” приятели. След обяда, се настанихме в бунгалата по 3 – 4 души. Аз, бай Анани и “поляците” Евгени и Димчо сме заедно и вече от вечерта започваме да си правим репетиции. Местността “Войводенец” ехтеше от музика и песен.

Музиката е голяма работа. Пръснати по цяла Европа, обединяват ни едни и същи песни, една и съща музика и танци. Вече същата вечер се събираме в местното кафене и след някоя и друга чашка, адреналина ни се повишава и българската песен започва да се слива от Молдова, Украйна, Румъния, Югославия, Полша... Но звездата на вечерта си беше известния Стоян Борисов, известен на босилеградчани с прекрасните си изпълнения на македонски песни пред КИЦ –а. Не му отстъпват и братя Митеви от Владая. Артистът Димитър Герасимов великолепно изпълнява своите рецитали. И ние имаме своите “звездни” мигове и бързо спечелваме симпатиите на присъстващите. И така, в добро настроение, до полунощ. Лягаме си, и съквартирантите ми започват състезание по хъркане. Имаме шанс да минем забележително, щом дори насън сме толкова “музикални”, мисля си аз, но това не беше лоша поличба.

Сутринта на 11 ноември, още преди обед, ни чака първото “кръщение”. Ние, задграничните българи заемаме втората от седемте естради. Най-добрите изпълнители, ще се представят на Централната естрада. Моя милост и певецът Иван Минковски от Украйна успяваме да се “класираме”. Най-добрите изпълнители от Централната естрада бяха излъчени по българската национална и сателитната телевизия. Имах удоволствието и аз да попадна сред тях.

VIII национален събор на българското народно творчество тачи вековните български традиции. Събора е израз на неразривната връзка между минало, настояще и бъдеще. В сегашния си вид този събор води началото си от 1965 година и се организира всяка пета година. В изтеклите десетилетия вече се е утвърдил като национално движение за опазване, съхранение, популяризиране и препредаване на българските традиции от поколение на

поколение. Обаче сега за първи път участват и задграничните българи които тачат български език, музика и култура. Събора беше грандиозен по големина. Над 16 000 изпълнители, облечени в над 100 вида български народни носии, на седем естради се представиха пред 200 000 публика. Основни организатори бяха Министерството на културата, Софийска областна управа и община Копривщица. Празникът премина под патронажа на министъра на културата на Република България г-жа Емма Москова.

Радко Стоянчов

81 години от Ньойския договор

С освобождението на България от османско робство е решена една част от българската национална революция. Но на Берлинския конгрес 1878 година великите сили разпокъсват територията на България и с това поставят въпроса за неговото обединение. Създадено е Княжество България, васално на Османската империя и Източна Румелия – автономна област. Със Съединението от 1885 година е създадена единна българска държава, но не е постигнато цялостно национално обединение. В сложните събития в началото на Първата световна война България иска да постигне единението си като взема активно участие във войната но се оказва на губещата страна.

Сърбия тогава е на страната на победителите и използва този случай да осъществи вековните си претенции към българските земи. На Парижката мирна конференция тя поставя нереални териториални претенции които навлизат дълбоко в българска територия – по течението на Струма източно от Кюстендил и Брезник, по Петроханския проход, край Берковица, Монтана и Кула и при Лом да достига до Дунав. Тези искания са оценени като неоснователни, но в крайна сметка е прието границата с България да бъде коригирана в полза на Сърбия поради “стратегически” причини.

Мирният договор е подписан на 27 ноември 1919 година в Парижкото предградие Ньой. С член 27 границата на България със Сърбо-Хърватско-Словенското кралство се определя както следва: От вливането на река Тимок в Дунав – обща точка на трите граници на България, Румъния и Сърбо-Хърватско-Словенското кралство на юг до една точка, която ще се избере по течението на р. Тимок разположена до кота 38, на запад от Брегово...като границата е определена най-общо. Определена е комисия за очертаване на границата така, че географски да е оправдана и възможна, стопанските условия да не пречат на разделеното население. Съгласно член 29 граничната линия трябва да се определи на самото място. Решенията на комисията се взимат с болшинство и са задължителни за заинтересованите страни. След цяла година лутане из планините, международната комисия не може да постави границата просто защото е невъзможно да разделиш един народ без да го лишиш от условия за живот. На 6 ноември 1920 година

сръбските войски влизат в Босилеград и Цариброд въпреки че границата не е трасирана от международната комисия.

Така Босилеградско и Царибродско с обща площ от 1545 квадратни километра и около 80 000 етнически чисто българско население попада в Кралството на Сърби, Хървати и Словенци. Българското население не се примирява, организира протестни митинзи, изпраща меморандуми до Мирната конференция в Париж като заявява на целия свят, че неговата воля е да бъде неделима част от България. Всичко е напразно.

От тогава започва историята на българското малцинство в Югославия. В зависимост от международните и вътрешно-политически обстоятелства в България и Югославия, тази история е изпълнена с борби за национална свобода или спазване на правата на българското малцинство. Края на 20 век българското малцинство в Югославия дочака с катастрофални последици във всички области на живота, но успя да надживее всичките три Югославии които правеха всичко възможно да го асимилират и заличат от етническата карта на Балканите.

Босилеградските бежански дружества в Кюстендил – създаване и дейност

След Освобождението на България от турско робство Босилеградският край е включен в състава на Кюстендилски окръг. Близостта на населението до този център определя и движението му към него. Особено е засилен този процес след сключване на Ньойския договор. Вестта за откъсването на Босилеградско от България довежда до първата голяма изселническа вълна към вътрешността на страната, като голяма част остават в близкия Кюстендил с надежда окупацията да не се проведе. Струпването на преселнически маси в града и последвалата бърза окупация / 6-8 ноември 1920 г./ са основната причина да започне процес на самоорганизиране на бежанците. Още на 17 ноември 1920 г. в Кюстендил се провежда събрание на босилеградчани. Под председателството на най-възрастния Иван Харизанов се разискват множество въпроси. Добри Данев защитава идеята да се образува босилеградско братство. Стига се до решение да се избере бюро, което да се заеме с организирането и защитата на бежанците до общо учредително събрание, да влезе във връзка с царибродчани и трънчани, да събира сведения за положението на населението под сръбска власт, да събира средствата и др. В бюрото са избрани Йордан Захариев, Добри Данев, Тодор Захариев, д-р Райчиловски, Я. Георгиев и С. Стаев.

Въпреки инициативата конкретно конструиране на братство не е извършено. Едва през 1923 г. на 8 ноември в Кюстендил е създадено Босилеградско културно-просветно братство “Бежанец”. Месец по-късно / 12 декември 1923 г./ е учредено Босилеградско младежко културно-просветно дружество “Църнок”. Те са едните от първите в България. Младежите

проявяват завидна инициативност в организиране на събрания с беседи, изнесени от по-будните от тях. Борис Христов изнася лекция на тема “Причини и фактори на българското възраждане” и “Що е граница и нужна ли е тя”. Бежанци, живеещи в Кюстендил, участват във всички конгреси на Западнопокрайния съюз. Йордан Захариев е председател на Бюрото на Учредителния конгрес / 1924 г./ а Добри Данев е председател на първия конгрес. На втория конгрес за председател на бюрото е избран Йордан Станчев, също живущ в Кюстендил. Той влиза в състава на най-висшия орган на съюза Върховния комитет и е избран в него до смъртта му през 1934 година. Няколко години за председател е избран тясно свързаният с Кюстендил поет Емануил Попдимитров

Дейността на дружеството е свързана главно със стремежа да се събуди интерес към Западните покрайнини и населението там, а също и с проблемите на бежанците. Протестни събрания се провеждат около 8 ноември – Ден на Западните покрайнини, и на Свети Дух, избран за ден на Босилеградско. На Св. Дух в местността Славчето край с. Извор се провежда ежегоден протест срещу окупацията, на който присъстват много хора, свързани с този край, а говорят Емануил Попдимитров, Тодор Захариев и други видни оратори. Отслужват се и панихиди на падналите в борбата. Така на 27 септември 1931 г. е отслужена панихидата на петима македонски революционери и на един босилеградски, Асен Спасов Северинкин. Мероприятието е организирано от македонските и босилеградските бежански организации в Кюстендил и е посетено от представители от София. Провеждат се литературно-музикални вечеринки, концерти, както например е организиран концерт на народната певица Гуга Тричкова. Събират се помощи за бежанците. Специфична дейност е издаване на удостоверения от дружество “Бежанец” на пристигнали хора, които искат кюстендилско жителство. С този документ се кандидатства пред общинските власти и едва след това се записват в книгата за жители на общината.

Иначе дружеството е включено в регистрите, притежава печат и своя спестовна книжка. Свой печат има и младежкото дружество “Църнок”. Представители на него присъстват на Учредителния конгрес на младежкия съюз на бежанците от Западните покрайнини. Дейността на братствата е тясно свързана с имената на Й. Захариев, Д. Данев и на Петър Станчев, и Величко Мицов в различни периоди, ръководили дейността и заемали поста председател.

Народополезната дейност на бежанските братства от Кюстендил създава възможност за по-леко приспособяване към новата обстановка. Те се явяват специфичен посредник пред българската държава при вземането на жителство, борят се за запазване на идентичността на останалото под чужда власт население и поставянето на западнопокрайния въпрос на международна арена. Бежанците в Кюстендил са в първите редици на западнопокрайната организация, факт, показващ тяхното място и роля.

Ангел Джонев

Старата политика - на новите вълни

По повод Деня на народните будители, двегодишнината от откриването на КИЦ “Цариброд”, 115 години от раждането на Емануил Попдимитров и в чест на новите демократичните промени в Сърбия, КИЦ “Цариброд” в Босилеград на 31 октомври със съдействието на Столична община София, танцов състав “Средец” с ръководител Марин Маринов и театър “Сириус” от София, организира тържествена програма за босилеградчани.

Новината бе, че за първи път от съществуването на КИЦ “Цариброд”, Културния център в Босилеград се съгласи да даде Голямата зала под наем од 5000 динара за два часа /за други важи друга, по ниска тарифа/. Но както и да е, цената си струваше.

Преди концерта, в салона на КИЦ беше открита документална фото-изложба за живота и делото на великият български поет символист поникнал на босилеградска почва Емануил Попдимитров. Изложбата беше реализирана с любезното съдействие на Агенцията за българите в чужбина и Регионалния исторически музей от Кюстендил. За значението, живота и делото на Емануил Попдимитров говориха историк Ангел Джонев и Иван Николов.

Босилеградчани за пръв път имаха възможност да се наслаждават от една богата културна програма в много по-човешки условия. Никой не чу, на босилеградските “дежурни патриоти” да им се е сложало от прекрасните танцови изпълнения на българските фолклористи и от френетичните аплодисменти с които жадната за подобни зрелища босилеградска публика ги обсипа.

Ръководството на КИЦ-а се постара да покани влиятелни политически лица от Белград и София, с цел да ги събере в Босилеград и да ги помоли да демонстрират една нова политика към българското малцинство. Целта беше градоначалниците на Белград и София да се срещнат в Босилеград и пред босилеградската, сръбската и българската общественост да дадат изявления в дух на дистанциране от миналото, добросъседство, толеранция и зачитане на малцинствените права. За съжаление, новите белградски демократи и тоя път не се отзоваха на поканата. Българската национална телевизия беше върната от границата. Софийски също не дойде. Пристигнаха около 60 гости от България които с братски чувства и в добро настроение, прекараха една прекрасна нощ с босилеградчани и с групата банатски българи павликени които специално дойдоха по този повод от Панчево. Общо взето, всичко беше прекрасно, остана само горчивината от въпроса: защо хората от високите етажи на властта си продължават по старому? Дали на нас много ни се бърза, или някой иска да си кара като досега? Опасенията се потвърдиха само няколко дни след това.

На секретаря на КИЦ в Босилеград Александър Димитров на граничния преход “Рибарци” на 09. 11. 2000 година бяха върнати 20 егземпляра от новата книга на Тодор Димитров “Босилеградският край – български учреждения и личности /1878 – 1912/” предназначени за промоция на книгата в Босилеград.

Същия ден от журналистическият екип на “Дарик радио” на прехода в Рибарци, въпреки редовната акредитация, беше върнат рекламният материал на

Дарик радио във вид на фланелки, картонени шапки и касети с българска музика. Как ще обяснят тази постъпка господата Кощунца и Свиланович на международните фактори от които искат помощ и подкрепа за повторната ни реинтеграция в международните институции? Сърбия трябва да заеме миролюбиво отношение към съседите си и собствените си малцинства, но пълна тъпотия е, това да го обясняваш на ченгетата на границата които все още използват служебните си задължения за изживяване на атавистичните си националистически комплекси.

Из дейността на КИЦ “Цариброд” в Босилеград

През месец юли КИЦ “Цариброд” в Босилеград с помощта на своите партньори от България, успя да организира две безплатни десетдневни почивки в черноморските курорти Поморие и Бургас за 60 деца на ученическа възраст от Босилеград.

Първата група беше от 10 деца, които заминаха на морска почивка благодарение на подкрепата на фондация “Фактори 21 век” с ръководител Таня Михайлова. По време на десетдневния си престой в Поморие, босилеградските деца имаха възможност да посещават курс по театрално изкуство, компюторна грамотност, да плуват и да се радват на морето.

Веднага след тяхното завръщане, за Черно море замина втората по-голяма група от 50 деца този път в Бургас. Разноските за почивката бяха за сметка на Националният център за ученически отдих туризъм и спорт. Още около 20 курортисти от Босилеград заминаха на десетдневна почивка в Бургас на собствени разноски с намаление.

“Дарик радио” за Босилеградските деца

Дарик радио от София тази есен проведе дарителска акция сред своите слушатели за набиране на хуманитарна помощ за учениците от Босилеград. Физически и юридически лица от България събраха хуманитарна пратка във вид на ученически пособия и помагала на стойност от около 2500 ДМ. Правата за разпределение на пратката бяха предоставени на КИЦ “Цариброд” в Босилеград. Първият опит за пренасяне на помощта не успя. След усилията които положи Външното министерство на България хуманитарната пратка премина границата. КИЦ “Цариброд” в Босилеград съобразявайки се с волята на дарителя, раздели по равно пратката на основните училища в Босилеград и околните села. Пратката съдържаше 100 ученически чанти, 1500 тетрадки, писалки, моливи и други ученически пособия.

Нови книги за Босилеград

Тодор Димитров: Босилеградският край – български учреждения и личности /1878-1912”

Тази година известния кюстендилски историк Тодор Димитров издаде и втората си книга за историята на Босилеградско: “Босилеградския край – български учреждения и личности /1878 – 1912/ “. Така Тодор Димитров с тази, и предишната си книга: “Босилеградския край в сръбската експанзия към българските земи до 1920 година”, както и с многобройните си научни трудове отпечатани в българският печат, се наложи като най-компетентен и най-добросъвестен съвременен изследовател на историята на Босилеградският край. Със своите научни трудове, той изтръгна от забравата маса исторически сведения за миналото на Босилеградско, и с това разобличи и обезсмисли фалшификаторите на Босилеградската история които вече няколко десетилетия се опитват да прекроят миналото на Босилеград по мярката на великосръбските архитекти последователи на Гарашанин.

В тази книга Тодор Димитров обхваща българските учреждения и личности в Босилеградско от Освобождението на България до 1912 година. В нея той изследва административното деление на Кюстендилско краище на общини, имената на кметовете, народните представители, членовете на Окръжния съвет в Кюстендил, полицейски служители, пристави, съдии, адвокати, началници, ковчезници, бирници, контрольори, акцизни агенти и други личности взели активно участие в изграждането на държавните институции на властта в Босилеградско и Кюстендилско в края на миналия и началото на 20 век. В книгата са посочени и сумите на държавните субсидии които българската държава е отпускала на общините в Босилеградско. Тодор Димитров с цялата си научна старателност не е подминал и митническия пункт който тогава се е намирал в село Мусул.

По нататък той старателно изследва стопанската дейност в Кюстендилско краище и намира факти които биха могли да бъдат използвани дори и за съвременните бизнесмени. Изследва също така занаятчийството и първата промишлена дейност в Босилеград, търговията, първите фирми и дружества, транспортните и телеграфопощенски връзки. Училищата и учителите с годините на строеж и учителствуване, дори и имената на някои училищни настоятели също намират своето място в книгата на Димитров. Така авторът създава една пълна и достоверна картина за миналото на Босилеградско, въз основата на един грамаден библиографски материал събиран в продължение на десетина години. Фактите и аргументите които той излага са неопровержими от научна гледна точка, и представляват сериозна основа на която може да стъпи всеки който иска обективно и безпристрастно да се занимава с проблематиката на българското малцинство в Югославия. Самият той определя написаното от него като едно начало, и като изпълнен личен дълг на българин към Босилеградския край. С това Тодор Димитров по най-добрият възможен начин дава личния си принос за изследването и укрепването на нашето поколебано национално самочувствие. След дълги десетилетия на забрава и национален nihilизъм изведнъж откриваме един сериозен научен работник който мисли и

систематично работи за нас, превръщайки научната истина в средство за възпитание на бъдещите поколения. И още един парадокс. След дълги години на търсене на издател за книгата си, той е принуден повече от половината от парите за печатене на книгата, да задели от своята скромна пенсия. Този факт трябва да го знаят всички недобросъвестни хора в България които правят кариери на темата Западни покрайнини.

Радко Стоянчов: Стената на плача - стихотворения

Рекламно-издателската къща “Краище” с редактор Маргарита Манова през тази година отпечати втората стихосбирка на известния босилеградски поет Радко Стоянчов под заглавие “Стената на плача”. Стихосбирката съдържа петдесет стихотворения, в които авторът с характерния си поетичен почерк, изплаква чувствата си от нерадостната босилеградска действителност. В “Стената на плача” по един сложен и оригинален начин се преплитат болката, горчивината, любовта, презрението и бунта от суровата реалност в която се подвизава поета, изпълнена с много предателство, насилие, посредственост, тъпотия и евтини ценности.

В стихосбирката, въпреки язвителния и саркастичен, и дори на моменти сатирично-хумористичен тон, с който Радко се шегува с другите и със себе си, плаче една чувствителна и изподраскана душа на хъш в родната си земя. Ако задълбаем малко по-навътре в стиховете на Радко Стоянчов, ще открием много нещо от онова, което на времето е вълнувало великите български поети Ботев, Яворов и Дебелянов. Останалото е въпрос на стил и умение да овладееш майсторството на стихосложението, и може би на трендовете в литературата. То си е въпрос и на дарба, която е индивидуална, и може някому и да не се хареса, но истинските поети никога не са се обременявали прекалено много с това. Той има ясното намерение изливайки болката и презрението от света в който живее да разобличи еничарският садомазохизъм на дребните служители на политическите конюктури, които за дребни интереси продават най-ценното в човека. Но не само дежурните “патриоти с недвижими имоти” са на върха на перото му. Не са пощадени и големите лекари от “френската болница” които ни оперираха от “майчинство” и ни присъдиха нова майка.

Но истински поетичното в Радковата поезия са прекрасните поетични описания на природата на нашия роден край където луната “над Кремиково увиснала мълчи”, традицията и фолклора в който на селският мегдан се надиграват юнашки селски ергени, печалбари които трудно се отделят от родната си стряха, расолката и риданието на кавала и оная типично наша чистота ухаеща на “чиста стая и домашен сапун”, които той противопоставя на “зажегления дъх на столичен град”. В стихосбирката присъстват и романтичните любовни спомени докоснали сърцето на поета и останали под училищната бреза. За това също може много да се говори, но оставям на читателите да възприемат нещата така както ги чувстват.

И накрая, след последната страница при “Стената на плача” остава само тъгата, болката и презрението на поета от безпътицата на цяло едно загубено поколение, което търсеше смисъла на живота в идолопоклонството си към

политическите конюктури, което се остави живота да го люшка и носи ей така, без смисъл и цел, от кръчмата до канцеларията, поколение, което целия си живот прекара без идеали, без борба, без човешко самочувствие и си отиде без да остави следа от съществуването си.

Иван Николов

Детска страница

С усмивка в света на откритията и изобретенията

Еврика!

Владетелят на сицилиянският град Сиракуза споделил един ден с живеещия там древногръцки учен Архимед, че се съмнява дали новата му корона е от чисто злато или златарят го е излъгал. Как може да се разбере истината?! Докато мислел по този въпрос, Архимед решил да се изкъпе. И влизайки във ваната открил, че всяка част от тялото му, която се потапяла, измествала равно на нея количество вода. Тогава той се втурнал на улицата чисто гол и ухилен до уши, крещял колкото сили има: “ЕВРИКА”! На български това означава “ОТКРИХ”, но на всички езици, когато става дума за научно откритие се възкликва с гръцката дума “Еврика”!!! После Архимед поставил короната във ваната и чрез изчисления докозъл че златото е смесено с други метали...

Развитието на науката е придружено и с други интересни случки. Можем да научим някои от тях...

Когато в книгата си “Произход на видовете” английският учен Чарлз Дарвин небрежно изказал предположението, че ние някога сме били маймуни, надигнала се страшна врява от възмутени гласове. “Той ако е маймуна, ние не сме!” крещели масите. И в научните кръгове, и в обществото неговата теория за еволюцията предизвикала буря, която вълнувала поколения. Много религиозни групи в Съединените щати например и до днес не могат да се примирят за мисълта за своите прапрапрадеди...

Гатанки

Както съм легнала, ходя дори.

Затова ми завиждат хората.

Казват: “Тя никак не се мори,
а пък нас ни умори умората!”

Някога хапя, други път – не,
безопасна или смъртоносна.

За всеки случай никой поне
не иска да го докосна...

Вече позната ли съм? Коя?

Ако не си – знай, че аз съм З...?

Аз съм нещо като пъстър кон
с дълга шия – дълга, ама много.
И до най-високия балкон
с лекота да я проточа мога.
Ако съм жена и някой път
по натруфена реша да стана,
на врата ми трябва да висят
повече от петдесет гердана.
Слава богу, имам скромнен нрав
и с мъжко име съм – Ж...!

Наградна игра № 10

Драги деца, ето ни отново с нашата и вашата наградна игра. И този път въпросите ще бъдат предимно от областта на българската литература, история, география, култура и спорт. Вашата задача е да отбележите правилният отговор и да го изпратите на нашия “Бюлетин” на адрес: КИЦ “Цариброд” ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград. Три точни отговора ще бъдат изтеглени с жребий и наградени.

Наградния въпрос за този брой на “Бюлетина” е:

Кой от трите посочени имена е сегашния треньор на ФК “Левски”?

а/ Димитър Димитров

б/ Илиян Илиев

в/ Люпко Петрович

Най-значимите личности на България

Стефка Костадинова

Една от най-добрите атлетки в световната история на висок скок. Дълги години е коронована примадона в своята дисциплина. Няма друга българска спортистка, която да има в колекцията си всички възможни титли от най-престижните първенства. Тя е единствената която четири пъти получава признанието за най-добра спортистка в анкетата на спортните журналисти. Шест пъти подобрява световният рекорд в скок на височина. Олимпийска шампионка и рекордьорка в същата дисциплина от Атланта 1996. Със сребърен медал от игрите в Сеул през 1998. Двукратна световна шампионка – 1987 когато постига недостижимият световен рекорд от 209 см. Втората ѝ победа е две години по-късно в Гьотеборг. Пет пъти е световна шампионка в зала. Европейска шампионка в Щутгарт през 1986. Има две победи на финала за световната и европейската купа през 1985 и 1987. Първа излиза от надпреварата

във веригата от “Гранд при” на международната федерация по лека атлетика. Два пъти излиза на балканските игри и реализира две победи 1985 и 1986 година. Спечелва шест шампионски титли в България.

В колекцията си има 20 медали, от които 18 са златни.

Интересно е, че Стефка попада на пистата случайно. Майка ѝ работи в пловдивското спортно училище и дъщеричката по цял ден играе с децата от този район. Първо опитва в спортната гимнастика, но скоро израства твърде висока за този спорт. Започва да тренира лека атлетика под надзора на опитни тренъори. През 1995 година ѝ се ражда синът Николай. Само седем месеца по-късно Стефка печели световната шампионска титла.

В Босилеград е създадено спортно дружество “Левски 1998”

На 20 септември 2000 в салона на КИЦ “Цариброд” в Босилеград се проведе Учредително събрание на спортно дружество “Левски 1998”. В присъствието на около 30 граждани на Босилеград бяха разисквани проблемите на спорта и физическата култура в общината. Общата констатация бе, че официалната общинска власт и общинския център за култура, не се занимават достатъчно с развитието на спорта и физическата култура на младите, и че последствията от това са опасно разрастване на социално негативните явления каквито са алкохолизъм и наркомания.

Присъстващите изразиха желание за подпомагане и развитие на спорта и физическата култура чрез създаване на спортно дружество което да развива спортни занимания за своите членове и гражданите на Босилеград с цел здравно развитие, спортна изява и рекреация. На събранието бе разгледан проектоустава на дружеството и бе избран управителен съвет, контролна комисия и председател на дружеството. За председател бе избран Александър Димитров от Босилеград.

В устава на Спортно дружество “Левски 1998” е записано че дружеството ще се занимава с различни видове спорт кавито са футбол и баскетбол, хандбал, лека атлетика, спортна стрелба, тенис на маса, културизъм, шахмат и др. В името на клуба е вградена годината 1998 в която бяха осъществени първите контакти с “Левски” – София. Дали дружеството ще заживее, до значителна степен ще зависи от това дали ще се създаде съответна спортна и финансова база. Бе договорено да се потърсят спонсори главно чрез “Левски”- София, но и от всички други възможни източници.

Турнир по плажен волейбол

През лятото КИЦ “Цариброд” в Босилеград организира летен турнир по плажен волейбол. Идеята да организира такъв турнир и по футбол на малки врати пропадна поради това че ръководството на ФК “Младост” не разреши ползването на терена, пък и общинските власти намериха за нужно да организират свой турнир по същото време когато и КИЦ “Цариброд”. Турнира по плажен волейбол се проведе на импровизиран терен и с благодарение на ентузиазма на секретаря на КИЦ “Цариброд” Александър Димитров и младежите които искаха да играят.

“Левски” всепак дойде в Босилеград

На 4 декември 2000 година в организацията на КИЦ “Цариброд” в Босилеград се проведе приятелска среща между ветераните на футболен клуб “Левски” от София и футболистите на ФК “Младост” от Босилеград. Срещата завърши с резултат 2 : 0 за гостите, след което в салона на КИЦ бе учреден фен клуб на “Левски” в Босилеград, след което всички бяха поканени на вечеря.

Нека да припомним че първият опит “Левски” да дойде в Босилеград, бе осуетен през есента, когато хората от “Левски” бяха върнати от границата с черни печати в паспортите си.

И тази приятелска среща не мина без опити да се осуети нейното провеждане. Ръководството на ФК “Младост” най-напред постави нереално високи финансови условия към КИЦ “Цариброд” който беше и организатор на срещата. Накрая всепак надделя разума, но неприятното впечатление което се получи от първоначалните опити да се осуети тази уникална за Босилеград среща, си остана.

Смехът е на власт!

ЛАФоризми

- Понякога чак когато слезем от сцената научаваме каква роля сме играли.
- Здраво държеше колективното ръководство в ръцете си.
- Понякога да се признае стара грешка е значително по-трудно отколкото да се направи нова.
- Хранеше се с илюзии и много отслабна.
- Ограничеността няма граници.
- Който не иска, когато може, не може, когато иска.
- На човек му е нужно много време, за да разбере, че няма... време.
- Носът му служи за ориентир и затуй не вижда по-надалеч от него.

Диалози

Доходно занятие

- Как си Вуте?
- Добре съм Геле! Откакто се занимавам с политика, не съм фъшал мотика.

При лекаря

- Дишайте спокойно!
- Докторе, как да дишам спокойно, като не знам колко ще ми вземете.

Инжекция

Пенсионер излиза от лекарски кабинет. Негов познат го пита.

- Какво ти поиска лекарят?
- Да му ударя една...финансова инжекция.

- Пешо много еднообразен ни стана животът!
- Защо мислиш така?
- Ами...така. Вчера в портмонето ми нямаше нито лев. Оказа се, че днес също няма...

В магазина

- Вие сте най-опитния продавач!
- Много ми е приятно да чувам такива думи.
- В трилитровия ми бидон успяхте да налеете четири литра олио. Това разбрах едвам когато ви платих...

Вуте и Пена

- Вуте, слуша ли те Пена? – пита го Геле.
- Да она ка да ме слуша, като нищо не чуе?!... – ухилен отговаря Вуте

Жалост

- Наборе защо си толкова тъжен?
- Остави, умря ми свинята!
- Така е, един по един си отиваме...

Котешки мерак

Бръснарят Перо подстригва един изтупан млад бизнесмен. Обикаля го ту от едната, ту от другата страна. А през цялото време плътно върви зад него голям котарак.

- Какво, и той ли се учи на занаят? – шеговито пита клиентът.
- Ами, надява се да падне някое ухо!

Шопска хитрост

Нане Вуте влиза запъхтян в един бар и пита високо:

- Има ли някой по-силен от менека?

Двама дебеловрати веднага скачат и начумерено го наобикалят.

- Бравос, момчета! – хвали ги нане Вуте. – Я елате навън да избутаме каруцата, че пропадна в един дълбок трап.
- Вуте, какво тебе да знае селскио кмет?
- Требе да знае да чете и да има пари!
- Оти?
- Оти? Нали заран тебе да прочете веснико и после да има пари да се напие!

Пословици и поговорки с уговорки

Ако беше лечебна калта в която сме затънали нямаше да има нито един болен българин.

Меле му воденицата, но мливото все на трици излиза.

Със зло на глава не се излиза, особено ако е в твойта глава.

Казана дума, хвърлен камък, спукана глава.

Белег

В дома на нане Вуте дошли двама бирници и попитали сина му:

- Къде да намерим баща ти?
- У кочината! Ама ще го познаете много лесно – той е с каскет.

Из моята колекция

Между съпрузи:

- Разбирам че с нетърпение чакаш да си затворя очите завинаги! – казва ядосано жената.
- Не, скъпа, достатъчно е да си затвориш устата...

Сутринта срещнах жената ти, която непрекъснато кашляше и всички се обръщаха да я гледат. Болна ли е?

- Нищо й няма! Облече си новата рокля...
- Иванчо, какво си оклюмал толкова?
- Умрял е най-големият богаташ на България.
- Но той не ти е роднина!
- Точно затова съм тъжен...

Лекар към своя пациентка:

- Разбрахме се да лежите вкъщи, завита с нещо топло, а вие по цял ден обикаляте магазините. Защо така, госпожо?
- Търся юрган, докторе.

Иванчо спори с Марийка кой е по-важен – мъжът или жената. Марийка казва:

- Ако нямаше жените кой щеше да ти кърпи панталоните?
- Ако ги нямаше жените ние изобщо нямаше да носим панталони...

Иванчо, защо пак си ударил Петърчо с камък?

- Защото ме обижда.
- Ако друг път направи това, ти само ме повикай!
- О-о, бабо, ти не можеш да го улучиш с камъка...

Старци сподирят с поглед девойче:

- Тя е млада и невинна...
- До доказване на противното...
- Може ли куче да получи инфаркт?
- Може, ако го принудят да живее с една малка пенсия.

